



Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



HERLOVIANEREN

MEDLEM-
BLAD
FOR
HERLOVIANERSAMFUNDET

72. ÅRGANG

NUMMER 88

DECEMBER 1994

»Kom op til fa'er!«
Kunne det lyde i dansk- eller skrivetimerne, når en dippel lidt for længe havde drevet rovdraft på »Proms« tålmodighed. Svend Juel Møller kaldet »Prom« af »Pruhestevom«, husker jeg som en elskværdig lille lærer, trods hans afstraffelsesmetode, der som tegningen viser, bestod i at hive den forsædelige dipel i de små hår ved tindingerne. Det lyder som en grusom tortur, importeret fra middelalderlige engelske kostskoler, men af en eller anden grund, som muligvis kan skyldes det hyggelige smil, og det lidt komiske i podiets udligning af højdeforskellen, oplevedes straffen nærmest som et gemytligt indslag i timerne.



Herlovianer samfundet

BESTYRELSEN:

Formand:

Direktør Thomas E. Jermin ('59)
Bernstorffsvej 176
2920 Charlottenlund
31 63 66 67
Kontor: 33 13 22 00

Næstformand:

Direktionssekretær
Aase Randstoft ('74)
Duevej 24,6
2000 Frederiksberg
31 19 12 29

Kasserer:

Advokat (H) Tyge Jesper Rothe ('75)
Viggo Rothesvej 29
2920 Charlottenlund
31 62 96 60
Kontor: Vognmagergade 7, 3.
1120 København K.
33 13 11 12

Sekretær:

Næstformanden

Medlemslistefører:

EDB-konsulent Carsten Lemche ('87)
H. C. Ørstedsvej 22 A, mezz. th.
1879 Frederiksberg C
33 25 22 11. Fax 33 25 22 77

Medlemmer iøvrigt:

Kaj Vang-Lauridsen ('74)
Stud. jur. Michael P. Willumsen ('89)
Stud. jur. Mikkel Rohde ('88)

Revisor:

Cand. jur.
Henrik Lerche ('59)

Suppleant:

Cand. jur.
Peter Varming ('59)

Decisor:

Professor, dr. med.
Mogens Andreassen ('29)

Suppleant:

Direktør, civilingeniør
Ebbe Christensen ('43)

Æresmedlemmer:

Professor, dr. jur.
Flemming Tolstrup ('24)
Chefredaktør, cand. theol.
Kaj Dorph-Petersen ('43)
Advokat (H)
Jan Trier ('58)

Brussel- Trollefest 14. januar 1995

Den traditionelle Brussel-Trollefest holdes i år lørdag den 14. januar 1995 kl. 19.30 hos Karen og Helge Kastrup, Avenue des Dauphins 9, B 1410 Waterloo for Benelux-Herlovianere med ledsagere. Meld dig til på (02) 354 6880 og vi sender en kørselsvejledning.

Mange hilsener
Helge Kastrup ('66)

Herlovianeren

Redaktion:

Oberst N.E.A. Møller ('41)
Slotsgade 80
5953 Tranekær
62 59 17 00 (tillige fax)

Personaliaredaktør:

Direktør
Svend Bahn Sanger ('74)
Hillerødvej 134 A
3300 Frederiksværk
47 77 75 50 (tillige fax)

Indleveringsterminer:

1. februar til marts nr.
1. maj til juni nr.
1. september til okt. nr.
1. november til december nr.
Personalia en uge à 10 dage tidligere.

Adresseforandringer:

Medlemslisteføreren
Tryk:
Dagbladets Trykservice
4100 Ringsted

ISSN: 0901-7712

TROLLEFEST

Lørdag den 21. januar 1995 kl. 18.30

Langelinie Pavillonen, København

Menuen består af:

Velkomstdrink

Hummersuppe. Hertil serveres husets hvidvin ad libitum.

Helstegt oksestriplouin, serveret med franske ærter, tomat, pommes frites og sauce bordelaise (serveres 2 gange).

Hertil serveres husets rødvin ad libitum.

Hasselnøddeparfait med citronsorbet. Hertil serveres White Port.

Mokka.

Trolletaler: Rektor Klaus Eusebius Jakobsen - Les Lanciers og anden dans.

Ovenstående til kun kr. 350 pr. deltager. OBS! Forudbetaling.

Årgangene 1987-1993 incl. og evt hver en ledsager - 175 kr. pr. deltager. Russer og evt. hver en ledsager - 100 kr. pr. deltager. Jubilarer og medlemmer fra årgangene '24, '34 og '44 samt æresmedlemmer vil modtage særskilt indbydelse. *Smoking eller tilsvarende.*

Navn	Årgang
Adresse	
Telefon dag:	Aften:
Ledsagers navn:	

Sendes med check til: Michael Willumsen, Badstuestræde 10A, 2.tv., 1209 København K

Sidste tilmeldingsfrist: Fredag den 13. januar 1995 - Tilmelding vil blive bekræftet.

Herlovianersamfundets ordinære generalforsamling

Der indkaldes hermed til generalforsamling onsdag den 15. marts 1995 kl. 19 i Studentereforeningen, Nørregade 7 B, København. - Nærmere dagsorden i næste nummer af Herlovianeren.

Nyt fra Heis

I december 1993 udkom et nyt skoleblad på Herlufsholm Skole - ironisk og kærligt kaldt »Herluf-holmeren« af eleverne. Det var et spædt forsøg, hvor viljen var stærkere end evnen til at sortere og redigere.

I dette skoleår fortsætter en lille kreds af elever deres bestræbelser - nu i en mere struktureret ramme: Redigeringslokale i DEK, pc'er stillet til rådighed af skolen, stillet over for et krav fra min side om at bladet økonomisk skal hvile i sig selv, redaktionen må stå til ansvar over for skolens ledelse, og at der skal være kvalitetsændring i positiv retning i indholdet.

Første nummer af bladet er nu på gaden: 5,- kr. pr. eksemplar. Støttet af lokale annoncører og med et ganske flot indhold, der kritisk og modent sætter fokus på skolen, dens nye ledelse (og nye kurs?!)

Der er synspunkter, som man som rektor ikke bryder sig om at se på tryk

(forfængelighed??), andre synspunkter, der kan bygges videre på, men frem for alt kan elevbladet, hvis (når) det finder sin helt rette form, blive den platform, hvor debatten om skolen kan finde sted - mellem elever indbyrdes, men også mellem skolens ledelse (rektor og inspektører), skolens lærere og elever. Det kan blive stedet, som kan være med til at skabe en debat, der ikke i høj grad som nu baserer sig på rygtedannelser, mytedannelser, m.m.: Det er nemlig meget vigtigt i min ledelse af skolen, at eleverne forstår, hvorfor jeg som rektor gør, som jeg gør.

Eksempelvis diskussionen omkring privilegier: Skolens tradition vedrørende privilegier skal bevares, men ikke de privilegier, der holdningsmæssigt vil skade eleverne senere i livet.

Det er vigtigt, at vi alle på skolen og uden for skolen forstår dette synspunkt og accepterer, at samfundet hele tiden ændrer sig. Derfor er en sådan støtte nødvendig. Skolens fundament og historiske tradition ændres ikke. □

Forsiden

Løbet er kørt!

Med tegningen på dette nummers forsider er Jens Hages ('67) erindringer om hørerne i hans fjerne dipeltid udtømte. Det har været en stor fornøjelse at kunne bringe disse forsider igennem de seneste år, og vi skylder ham alle vor allerbedste tak.

Heldigvis er det dog ikke slut med glæderne. Jens har fået idéen til et nyt koncept, og det vil fremtidigt være gældende:

På basis af nyere fotos af nulevende gammelherlovianere tegner han karikaturer til forsiden. Elskværdige, forstår sig. Ved modtagelsen af et nyt nummer gætter læseren på, hvem den aktuelle

tegning forestiller. Andetsteds i nummeret bringes afsløringen sammen med et foto af den pågældende. Offeret modtager senere tegningen til evig arv og eje.

At fremskaffe fotos bliver næppe noget problem. Dels kan de udtages af pressens billedarkiver, hvortil Jens jo har bekvem adgang; og dels kan de i god eller mindre god hensigt indsendes af slægt og venner til dem, man ønsker karrikeret.

Det vil være en fordel, dersom der ikke blot indsendes portrætfotos. Hvad vi kan kalde actionfotos, vil også være særdeles tjenlige.

Vis nu en smule handlekraft!
Send fotos til redaktøren.

Vi kan se frem til megen lystighed og plaisir.

Formanden har ordet

Kære medlem af Herlovianersamfundet.

Nede på den lange ø mellem Lolland og Fyn sidder NEA og oberstinde Kirsten Møller og gør et utroligt stort stykke arbejde med at samle materiale til 6. bind af Dimitterede fra Herlufsholm. Ifølge den oprindelige plan skulle værket næsten være på gaden i dag, men alt for mange år-gange har meldt yderst mangelfuldt tilbage på NEA's spørgekemaer, og flere har end ikke reageret. Det er både synd og frustrerende for NEA og hans »sekretær«, og det medfører også problemer for at planlægge og gennemføre de næste trin i udgivelsen, den produktionstekniske og økonomiske side af sagen. NEA gør arbejdet con amore, idet han kun får sine direkte udgifter dækket af Samfundet, men udgivelseskomiteen kan ikke gå i gang med budgetlægningen for færdiggørelsen, før vi har et klarere billede af bogens omfang. Vi har hele tiden vidst, at vi ikke kunne opnå 100% tilbagesvar, for vi herlovianere er jo et sløvt folkefærd, men vi skal højere op, end vi er i dag. Ellers får værket ikke den historiske værdi, det var tiltænkt, og det vil gøre det meget sværere for os at opnå økonomisk hjælp til udgivelsen.

NEA, Herlovianersamfundets bestyrelse og alle, der har svaret, opfordrer derfor på det kraftigste de medlemmer, der bør have dårlig samvittighed, til at gøre noget ved sagen: Få sendt de personlige oplysninger til årgangsrepræsentanten eller NEA nu! Det kan være sidste udkald!

Rigtig glædelig jul og godt nytår. Jeg håber, vi ses til både Trollefesten den 21. januar og til generalforsamlingen den 15. marts.

De venligste hilsener
Thomas Jermiin ('59). □

Tirsdags- frokost

SEPTEMBER

Den varme sommer var ovre. Den mere flegmatiske stemning, der som fortalt sidste gang var et eksempel blandt Carl Nielsens beskrevne fire temperamenter, havde forladt os og Tivolihallen var igen klar.

Nogle havde været til Fugleskydningen, andre selvfølgelig ikke. Heis klarede ærterne for første gang, meget fint, hørte vi fra formanden.

Der havde været mange gammelherlovianere til stede. Det gav måske en noget lang kø ved Store Fugl, men der er jo materialet til nye medlemmer af Samfundet. Man var enige om, at hver enkelt kendte en kort række af »Hørere«, men ved frokosten er der jo mulighed for at stifte bekendtskab med næsten alle. Man må f.eks. nævne, at her var 50 års jubilare til stede. En 30 års jubilar giver ikke noget mærke. For skolen er det ikke rundt.

»Frosen« blev nævnt af de, der kendte ham som hører. Han var en meget principfast mand, afholdt af nogle, knapt så meget af nogle andre. Der blev fortalt, at han engang havde ladet en taske med et for ham ukendt, men mistænkeligt indhold passere døren til »Mygningen«, hvilket var helt uventet, men fantastisk loyal, syntes taskebæreren af denne kontrabande.

Nærmere om sådanne detaljer kan man høre i Tivolihallen kl. 12.00 den første tirsdag i måneden. Og det kunne jo være, at man selv havde noget at fortælle.

(Slott '64)

Lad mig så få de sidste!

OKTOBER

Det var første gang i de tilstedeværende mænds minde, at der blev serveret vin til visse deltagere, mens andre foretrak fadøl som sædvanlig. Her var altså et eksempel på, at herlovianere ikke altid gør det samme. Vininitiativet kom fra Thure Krarup ('31).

Frokosten havde iøvrigt en stor deltagelse fra 40-årgangene. Lokalet var helt fyldt.

Man foreslog fra »Tivolihallen« at lave en større opdækning i forreste lokale næste gang. Men vi ved jo aldrig hvor mange der kommer.

NOVEMBER

Frokosten faldt på den første dag af den sidste efterårsmåned.

Der var det sædvanlige antal fremmødt, altså en god halv snes stykker. Det var ikke nødvendigt at fravige vores stamlokale, men »Tivolihallen« foreslog, at det måske skulle ske ved julefrokosten næste gang - 6. december -.

Herluf Trolle var meget alsidig; admiral, diplomat, jordbesidder og havde som bekendt syslet med tankerne om og derefter planlagt at oprette skolen, med sin hustru, Birgitte Gøye, som så gennemførte planen. Vi kan glæde os over, at det skete, og at herlovianersamfundet kan mønstre en tilsvarende alsidighed i medlemsskaren.

Herlufsholms stiftelses biograph H.B. Melchior fortæller også om, at der var en grundighed i lærdommen på skolen.

- Alsidigheden kommer så, når der bygges videre på dette fundament. Der var et hårdt skema i skolen dengang, og onsdag og lørdag blev der overhørt meget strengt.

Ved månedsfrokosterne er der også overhøring om dagligdagens begivenheder og allerhelst af oplevelser fra skoletiden. Det er spændende, hverken lørdag eller onsdag, men altid den første tirsdag kl. 12.00 i hver måned og så i TIVOLIHALLEN.

Dimitter, status pr. 11. nov. 1994

Årgang	Antal	Færdige	%	Årg.repr
Færdige	2000	2000	100	
1943	19	1	5	Dorph-Petersen
1953	21	10	48	Nørballer
1954	33	0	0	Clasen
1955	27	15	56	Haugsted
1965	27	17	63	Muusfeldt
1969	45	9	20	Essam
1970	37	11	30	Aarsø
1971	40	0	0	Kondrup
1972	44	13	30	Ahlefeldt-L-L.
1974	52	16	31	Randstoft
1975	82	10	12	Steffensen
1977	82	3	4	Schultz
1978	70	34	49	N. Heegaard
1980	76	25	33	Harttung
1981	90	1	1	Madsen
1982	109	21	19	Bober
1983	96	17	18	Levin
1985	100	16	16	Ahlefeldt-L.
1988	92	19	21	Rohde
	3142	2238	71	



Morgensang i kirken.

Set dernede fra



Søndags-café med Forstanderen. Lille spisesal dannede rammen om en sammenkomst, hvor ca. 70 diple over cafétrakte ment hyggede sig sammen og lyttede til Forstanderens spændende foredrag (med film) om sine rejser og ekspeditioner til Tibet og Vietnam.

Af lektor Mads Nielsen

Vyrd og prøver.

Ekstravyrd til efterårsferien - sådan fejrede hele skolen i år skoleårets første ferie. Første fase af arbejdsåret blev evalueret, omend lidt forsigtigt afventende. Først med terminsprøverne i december kan vurderingerne i mange tilfælde gøres mere sikre.

Også disse prøver er i øvrigt »ekstra« i forhold til lovens krav. De er da også indskrænket til kun at omfatte to prøvedage; derved opnåes, at prøverne koncentrerer sig og ikke tager tid fra den almindelige undervisning. Det sker ellers let, når en classes elever splittes op i valghold med hver sin skriftlige prøvedag. I stedet tilbydes eleverne nu at gå til prøve i to fag efter eget valg (de fag, hvor man trænger til særlig træning eller ønsker at rehabilitere sig osv.) I sjældnere tilfælde kan fag-

læreren bestemme at en elev prøves i netop hans fag - p.gr.a. forsømmelser, svagt standpunkt el. lign.

Systemet blev prøvet sidste år og synes at engagere diplene til i hvert fald at give den en skalle den dag!

Nå, det gør de allerfleste faktisk til staidighed, en stigende interesse for »lektieværkstedet« er således mærkbar. Og en helt detaljeret time-managing af afleveringsdage for alle skriftlige hjemmeopgaver er gennemført i dette skoleår. Det sikrer dels, at fagene ikke kolliderer, dels at små såvel som store opgaver falder som en mild regn over den pædagogiske ager året rundt.

»Søndagsudvalget«

Den pædagogiske ager må naturligvis også have sine solskinstimer: fællesarrangementer og kulturtilbud, fester og fritidsaktiviteter.

For grundskolen er fritidsaktiviteterne nu ikke kun et overflødhedshorn af tilbud, men også en forpligtende tilmelding for den enkelte til en til tre aktiviteter for et par måneder ad gangen. Sådan!

Gymnasiet har ikke sådanne bindinger, men det stående »Søndagsudvalg« har skabt tilbud til alle hjemmesøndage: således blev skolemesterskaberne i atletik afholdt en søndag i september, café arrangementet med Forstanderen en søndag i oktober og i november bydes der på PH-cabaret.

Også Tokai-samarbejdet er fortsat (se

omtale i sidste nummer af Herlovianeren af vores nye nabo). Ved det seneste stævne fandt en ny vandrepokal sit første hjemsted på Herlufsholm, dog først efter fintælling af points i sidste konkurrence-disciplin. Det var vi stolte af, og pokalen er meget stor - og meget blank!

Opera.

Og ellers har kulturbarometret stået på opera - rigtig vaskeægte live opera med Tosca og Tårnarien ved »Undergrunden«, opsøgende teater fra Odense. Det gør immervæk indtryk selv på elektroniske musikkonsumenter på 16-17, når sangere tager kunsten helt seriøst og begynder at varme op så elektriciteten dirrer i luften allerede længe før forestillingen skal begynde. Dragter, masker og kulisser gjorde deres til at forvandle Hellenhallen - og endelig løftede musikken! Mange gik trallende bort - ramt i øre og hjerte af et kulturchok?

Internationalt.

For at komplettere billedet af dagens skoleliv på Herlufsholm må vi nævne engagementerne uden for murene. Herlufsholm har tilsluttet sig kulturorganisationen ESU, The English Speaking Union, med hovedsæde i London, og vi arbejder for øjeblikket med at forberede de lokale og nationale Public Speaking Contests.

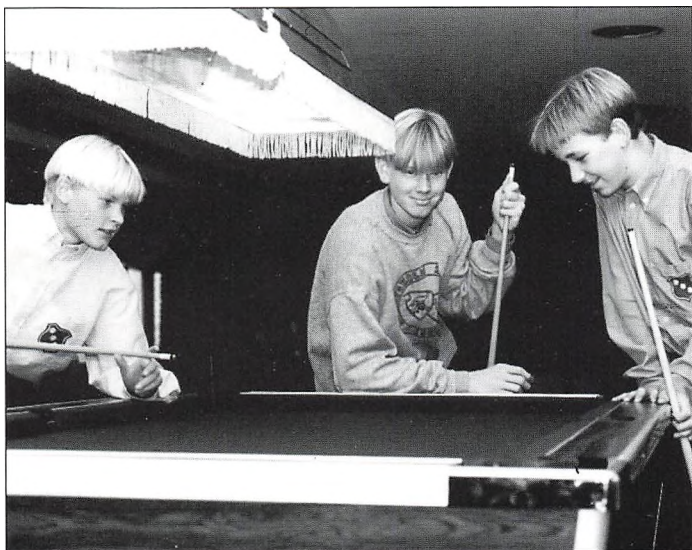
Ti elever fra 3.g har sammen med Erik Anker Nielsen besøgt England som skolens gesandter ved en EU-konference i

Giggleswick. Rektor Klaus Jakobsen ledede en rektoral studietur til Japan i efterårsferien. De rigtige skolekontakter falder selvfølgelig ikke ned fra himlen, selv ikke over Herlufsholm - så Marianne Olsen har skabt kontakter til et gymnasium i Rouen under besøg der, ligesom Krogh-Madsen var inviteret til EU-kontakt-møde i Bruxelles specielt for europæiske kostskoler. Nærmeste fremtid vil afgøre, hvilke af disse »French Connections« vi ønsker at satse på.

Helt lokalt.

Valg af dette års forældrerepræsentanter blev overstået i september, og nu har disse klassevalgte iblandt sig valgt to medlemmer til Herlufsholms bestyrelse. Det blev i begge tilfælde til genvalg, Claudia Sehestedt Juul og Frederik baron Wedell-Wedellsborg kan således fortsætte deres påbegyndte arbejde på andet år.

Endelig skal nævnes, at direktør Ole M. Jung lancerede en nyskabelse i rejseweekenden 17. september: medarbejdedag for alle ansatte. Også tidligere ansatte havde fået en invitation, og dagen blev til møder over mange faggrænser. Desuden blev det en sjælden (enestående?) lejlighed til for skovens og køkkenets ansatte at se f. eks. sovesale og samlinger under kyndig guidning. Mogens Jensen, selv pensionist, optrådte mere veloplagt end i nogen matematiktime - denne gang med fængslende gennemgang af kirken. □



Billard. En entreprenør i spillebranchen har fået lov at opstille et par spil i Hylen - billard og fodboldspil, som først kan benyttes efter møntindkast. På den måde kanaliseres spillelysten ind i et kredsløb, hvor et overskud kommer eleverne selv til gode, idet overskuddet finansierer elevaktiviteter. Og så er det sjovt!

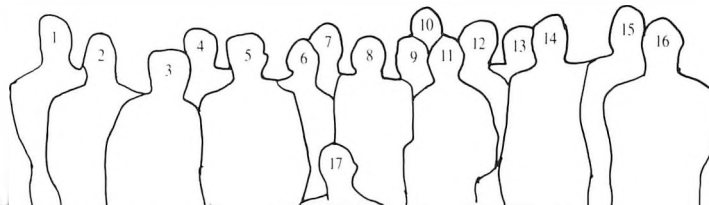


Frokostpausen i Hylen bruges af dagelever til en lille rundbordskonference med deres kontaktlærer Poul Bentsen.



Årgang '59 - Anno 1994

1. Thomas Jermin
2. Per Brinck-Lund
3. Sten Hellstrøm-Møller
4. Christian Lohse
5. Axel Gutson Sager
6. Erik Rasmussen
7. Jan Jespersen
8. Ole Brocks
9. Hjel Resen Steenstrup



10. Peter Varming
11. Finn Kirstein
12. Jens Erik Due
13. Peter Collet
14. Lars Hansfort
15. Klaus Jacobsen (Heise)
16. Henrik Nyegaard
17. Johan Fr. Knudsen

Årgang '59 holder 35 års jubilæum

Af Johan Frederik Knudsen

Lørdag den 10. september mødtes ca. 59% af årgang '59 til et let forsinket 35 års jubilæums besøg på den gamle hæderkronede skole.

Besøget foregik på en mellemweek-end, hvilket for de lidt mere uindviiede betyder, at hele skolen er i fuldt sving.

Klokken ti blev vi hilst velkommen af Heis, der med stor velvillighed havde ryddet et par timer i sin kalender for at hellige sig den jubilerende årgang.

Skolen blev vist frem i alle ender og kanter. Intet blev forsømt.

De senest tilkomne bygninger blev besigtiget, de gamle humre blev beskuet, skolekomediebilleder blev studeret, og der blev aflagt besøg i klasser i fuld vigør.

Vi fik et godt indblik i, hvorledes undervisningen foregår anno 1994, og de undrende elever kunne til gengæld ved selvsyn se, at 35 års jubilarer både kan se rimeligt adrætte ud og er i stand til at bevæge sig ved egen kraft.

Besøget på skolen sluttede med vin og frugt i forstanderlejligheden.

Som et kuriosum sås Herlufsholmsfondens bestyrelse i arbejde. Meget imponerende.

Det traditionelle »familiebillede« blev foreviget af forstanderen. Deraf det høje kunstneriske niveau.

Frokosten blev indtaget på det genåbnede Vinhus. I tilgift til en livlig gensidig ajourføring viste Lars Hansfort noget så eksotisk som 8 mm smalfilm anno 1959.

Næste jubilæumsmøde er fastlagt til den 14. januar 2002. Dagen bedes venligst reserveret.

HERLUFSHOLMS MUSEUM

En fornem gammel naturhistorisk samling



*Hans Bøchman Melchior
(1773-1831), dimitteret 1790,
lærer 1797-1820, overlærer 1820-1833.
Litografi.
Herlufsholms samling
af danske portrætter).*

Af Lorenz Ferdinand ('40)

Alle Herlovianere kender »Museet«, der er indrettet i de tre store sale i museumsbygningens stueetage. De tre sale er fyldt med naturalier fra gulv til loft, de fleste er udstillet i de gedigne mahogni glasskabe - men store dele af samlingen ligger i skuffer og skabe.

På museet findes alle typer af naturalier både af dansk og udenlandsk oprindelse: udstoppede og skindlagte fugle, pattedyr, krybdyr og fisk, spritpræparater, mosefundne pattedyrknogler, krani-er og knogler af pattedyr og fugle, herbarier, geologiske samlinger af mineraler og fossile planter og dyr.

I min skoletid - i trediveerne - blev museets samlinger anvendt dagligt i undervisningen. Biologilæreren - min fader Johannes Ferdinand - brugte samlingen både i naturhistorieundervisningen

i mellemskolen og i biologi- og geologi-undervisningen i gymnasiet. Mange blev sikkert fanget af hans anskuelsesundervisning med »originale« objekter.

Far fik ud fra pædagogiske og faglige grunde øget samlingerne meget betydeligt, særligt fra omkring første verdenskrig og til han gik på pension i 1949. Denne udvikling har jeg fulgt på nært hold, og det er baggrunden for denne redegørelse. Min interesse for museets historie blev yderligere aktiveret ved, at jeg i forbindelse med ornitologiske studier blev opmærksom på, at museets grundlægger, Herlufsholms første biologilærer Hans Bøchman Melchior, var en ornitologisk pioner.

Først gennemgik jeg alle samlingerne, da der ikke eksisterede nogen samlet oversigt over disse. Derefter gennemgik jeg museets protokoller og arkivalier - samt hvad der i øvrigt kunne findes af skriftlige oplysninger om museet. Op-

lysninger om museets vækst findes i de årlige skoleprogrammer (siden 1852) og museets protokoller, medens de mere almene oplysninger findes i de »klassiske« historiske beskrivelser af skole og Stiftelse: »Historiske efterretninger om Herlufsholms Stiftelse« af H.B. Melchior og Albert Leth (1865) og »Herlufsholm 1865-1915« af A. K. Hasselager (1915).

Museet har ligesom Herlufsholms stiftelse haft opgangs- og nedgangstider. Det er således siden 1799 blevet opbygget i flere tempi, der først og fremmest beror på biologilærernes interesser, givernes interesser og stiftelsens økonomi. Museets »opgangstider« er således faldet sammen med tre aktive biologilæreres, Melchiors (1797-1831), Traustedts (1882-1905) og Ferdinands (1906-1949) virke på skolen.

Museets begyndelse - Melchiors tid 1797-1831

I 1799 blev undervisningen ved latin-skolerne omlagt, idet der blev indført to nye fag i undervisningen: fysik og naturhistorie. Herlufsholm var en af de første skoler, der indførte disse fag, idet den daværende forstander Christian von Brandt og den nyansatte unge lærer H.B. Melchior var interesseret i, at den stive klassiske »terpe« undervisning (bl.a. latin, græsk, hebraisk, teologi) blev suppleret med mere livsnære fag. Melchior havde været discipel på Herlufsholm 1784-1790. For at skabe gode rammer omkring de nye fag blev der oprettet studiesamlinger - en med fysiske instrumenter og en med naturalier. Det blev museets og den fine fysiske



*Margor Traustedt (1853-1905).
Zoolog, Lærer og bestyrer
af museet 1882-1905.
Privatfoto.*

samlings start. Den første større tilvækst til museet fik man i 1806, da skolen fik en samling mineraler på 2400 numre foræret af kammerherre Hoppe, Sæbygård.

Derefter fik museet flere gaver - særligt omkring jubilæet 1816. Disse gaver bliver beskrevet af Melchior og Leth (1865):

»Geheimeråd J.G. Greve af Moltke-Bregentved forærede 214 udsøgte Numre udtrykkelig til at completere den Hoppeske Samling, der efter anmodning af Kaas (Forstanderen) var gennemset af Etatsraad Wad og Professor i Dublin, Gieseke, ved et Besøg på Herlufsholm. Det var efter deres Optegnelser, at Grev Moltke completerede Samlingen, der også blev betænkt af Geheimeråd Burcke (Italienske Mineraler), Præsten Holm fra Nordstrømø (Færøske Mineraler), Kammerjunkeren Ravert og Doctor Forchhammer (Bornholmske Mineraler), Professor Gieseke og Etatsråd Jensen (Grønlandske Mineraler). Naturaliekabinetet modtog Gaver af forskellig Art af Revisor Bugge, grønlandsk Købmand Geisler, Justitsråd Mouritzen, Kaptajn Magens og flere. Konferentsråd Monrad skænkede Skolen en del udstoppede Fugle.

I Naturaliekabinetet fandtes også et Herbarium, der i 1816 var foræret af Geheimeråd Ove Ramel v. Sehestedt. Denne Urtesamling indeholdt ialt henved 3000 Arter, der var ordnede med omhyggelighed og vel vedligeholdte. Den blev kort Tid efter forøget ved en Samling af vestindiske Planter.

Fremdeles kom Skolen i 1816 i Besiddelse af en udmærket Insektsamling, en Foræring af Kammerherre, Hofjægermester E.S.E.H. von Løvenskjold. Denne Samling, der blev Skolen tilstillet i 3 Skabe (den blev båret hertil fra Løvenborg for ikke at beskadiges), omfattede omtrent 2200 Arter og ca. 3000 Eksemplarer og var videnskabeligt ordnet af D.R. Sehestedt, hvis Insektsamling var en af de største og mest udsøgte i Europa.«

Disse samlinger er givetvis udtryk for, hvordan oplysningstidens ånd fra

1700-tallet har påvirket de »dannede« klassers interesse for naturens mangfoldighed. Størstedelen af samlingerne er bevaret til vore dage. Melchior anvendte samlingerne i sin undervisning og øgede samlingerne med udstoppede fugle og andre naturalier.

H. B. Melchior en af de mest markante personligheder, der har virket på Herlufsholm, og som med sine mangesidige aktiviteter og »moderne pædagogik« har påvirket skolens liv både som pædagog, biolog og igangsætter. Han var således den, der fik ideen til fugleskydningsfesten. Han var især utrættelig til at forøge de naturhistoriske samlinger og holdt fugle og pattedyr i fangenskab (f.eks. vindrossel, egern, halsbåndsmus, husmus, rotter, pindsvin, fjeldræv og kat). Flere af hans gamle elever har beskrevet hans usædvanlige pædagogiske evner, hvoraf det klart fremgår, at han for dem har været en inspirator og lærer, der har præget dem for livet. (Se L. Ferdinand, In Press).

Melchiors interesse for museet beskrives på følgende måde (Melchior og Leth 1865):

»Melchior var utrættelig i at forøge og forbedre begge Samlinger; han indkøbte for sin egen Regning både fysiske Præparater og Naturaliegenstande, han udstoppede selv Fugle og Dyr og søgte ved sine mangfoldige Forbindelser at erhverve alle de Genstande, der kunne tjene til at fuldstændiggøre disse Samlinger, hvoraf han ved Kaas's død vistnok ejede lige så meget som Skolen.«

Og hans pædagogiske kvaliteter bliver samme sted beskrevet på følgende måde:

»Som Lærer var Melchior ualmindelig dygtig, samvittighedsfuld og »nidkær«. I Naturhistorie, der ret egentlig var hans Yndlingsfag, gik hans Kundskaber langt videre og vare vel endogså for den Tid betydelige. Han beskæftigede sig fornemmelig med Zoologien, og af denne især med Pattedyr, Fugle og Insekter; at kende Dyrene, således som de viste sig for Øjet, at udforske og iagttage deres Vaner, Economic. Opholdssteder og Vandringer, derpå gik Melchiors Stræben ud; derfor var og måtte han være Samler.«

Ved gennemlæsning af beretninger om Melchiors virke får man et indtryk af, at han for mange blev »et lysende fyrtårn« i den mørke tid, hvor terperiet i skolen var det væsentlige. Men han var ikke alene en pioner som pædagog, han

var også en pioner som naturforsker. Han tilhørte således den første kreds af ornitologer, der gik ud i naturen og iagttog fuglene, og han skrev den første oversigt over skandinaviens pattedyr, som udkom efter hans død (Melchior 1834).

Melchiors virke er vurderet så højt, at han vist er den eneste lærer fra Herlufsholm, som er biograferet i Biografisk Leksikon. Her beskrives han som en middelmådig begavelse. Bemærkningen må stamme fra en af hans elever. Jeg mener, hans virke og publikationer viser, at det er en helt misvisende bemærkning. Han har været iderig, kundskabsrig og kreativ og forud for sin tid, så han har været vanskelig at bedømme for samtidig.

Hans sidste år på Herlufsholm blev ulykkelige. Fra 1827 kom han ud i en svær og belastende konflikt med en ny, rigoristisk og pedantisk forstander, geheimeråd Stemann, som givet slet ikke forstod hans specielle natur og begavelse. Melchior døde i 1831 efter at have været syg flere år, 58 år gammel. Hans store naturhistoriske samling med bl.a. mange udstoppede fugle og zoologiske bibliotek (1450 bøger) testamenterede han til skolen. Hans bøger er i 1960'erne blevet solgt til Odense Universitet af en entreprenant forstander.

Det eneste, jeg med sikkerhed har kunnet finde i samlingerne af hans egne indsamlinger, er stjerterne af en mosefunden urokse, der i dag er udstillet i det inderste værelse på museet.

Efter 1831 - Nedgangstider

Efter Melchiors død var der i en lang periode ingen, der tog sig af samlingerne. Alle Melchiors udstoppede fugle og pattedyr gik til, sikkert fortæret af møl. Først i begyndelsen af halvtredserne begyndte man igen at interessere sig for samlingen, idet der da blev bevilliget midler til at istandsætte og completere den. Den kendte professor i zoologi ved Københavns Universitet Japetus Steenstrup bistod (1856-57) med nyordning og completerede den bl.a. med 41 udstoppede fugle, sandsynligvis fra Zoologisk Museum (bl.a. kapdue, dværgrappe og pirol). Disse findes endnu, og er de ældste udstoppede fugle på museet.

Fra 1852 begyndte skolen at udgive et årligt skoleprogram, hvor man siden har beskrevet de anskaffelser og gaver,

der i årets løb er indgået til samlingerne og biblioteket. Siden da kan man derfor løbende følge tilvæksten af naturalier til museet. Selv de mindste gaver og anskaffelser er registreret.

I 1867 fik museet foræret ca. 200 udstoppede fugle af canselliråd, byfoged Bonneze, Æbeltoft (gl. herlovianer). En del af disse var mølædte og måtte kasseres, og 87 blev restaureret og findes endnu på museet. I 1868 forærede apoteker Schmidt, Maribo, et større herbarium af dansk oprindelse, og apoteker Hansen, Næstved, gav en samling af tyske mosser og laver. I 1871 og 1874 fik museet en mindre samling fugleskind fra Vestindien fra forstkandidat L. Münter og vexelmægler Blad. 1881 købtes en stor samling af danske og udenlandske fugleæg fra afdøde direktør Fischers bo. I alt 1200 æg fra 230 arter.

Nye lokaler 1876 -

Trausteds tid (1882-1905)

I begyndelsen af halvfjerdserne blev museumsbygningen opført, og i dennes stueetage blev der indrettet plads til både den fysiske samling, museet og undervisningslokaler til fysik, kemi og naturhistorie. Der blev derved skabt nogle gode rammer for museet, som endnu den dag i dag er nogenlunde funktionelle. Både den daværende forstander C.C. Hall og rektor Johannes Forchammer (se skoleprogram 1878) interesserede sig varmt for skolens samlinger. Museets samlinger blev genopstillet i de nuværende to østligste værelser. Til de nye lokaler blev der anskaffet nogle smukke, tætsluttende mahogni udstillingsglasskabe og montrer. Under disse var der skabe og skuffer til deponering af ikke udstillede naturalier. Skabene skal være efterligninger af skabene i det gamle Zoologisk Museum i Krystalgade. Lofterne i rummene blev brandsikret.

Samlingerne blev gennemgået, og der blev udarbejdet en liste over den geologiske samling af assistent Steenstrup, Mineralogisk Museum. Desuden hjalp assistent H.J. Hansen, Zoologisk Museum, med gennemgang af insektsamlingen, og derudover assisterede professor Reinhardt og Dr. Lütken, Zoologisk Museum. Denne ordning af samlingerne har givet museets samlinger en høj faglig standard derved, at alle museets objekter bliver mærket med latinske (videnskabelige) navne samt findested og

data. Denne tradition er omhyggeligt videreført af Traustedt og Ferdinand.

Efter Melchior's død synes der ikke at have været nogen særlig kvalificeret undervisning i naturhistorie og biologi. Men fra 1882 ændredes dette forhold, da cand. mag. i zoologi Margor Traustedt blev ansat som biologilærer og bestyrer af museets samlinger. Han havde været ansat 4 år som videnskabelig medarbejder på Zoologisk Museum som specialist i søpunge (en primitiv havdyrgruppe). Han indsamlede selv disse dyr på rejser i Italien og Tyskland (1887-1888) og på Grønland (1892).

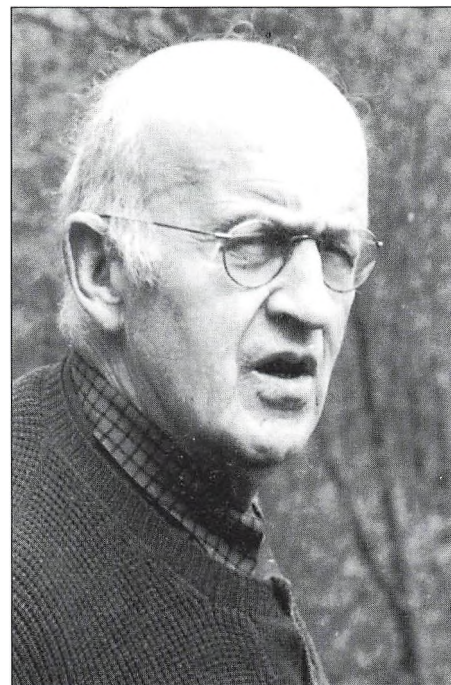
Traustedt blev en afholdt lærer og en god mand for Herlufsholm. Foruden at passe museet godt tog han initiativ til at oprette Herlufsholms botaniske have på ca. 2 ha. (beliggende mellem skolebygningen og åen) og en skolehave for disciplene. Endvidere tilplantedes en parcel ved gården Sønderdresset i Ny Holsted med nåletræer fra hele verden; anlægget blev kaldt Pinetum, og mange af nåletræerne eksisterer endnu. To af disse tiltag er nu nedlagt: Botanisk Have og skolehaven sløjfedes ved ombygningen omkring 1960.

I Trausteds tid fik museet flere gaver end tidligere, f.eks. i form af dødfundne og skudte fugle fra Herlufsholms skovrider. Traustedt foranledigede også erhvervelser fra Grønland og Italien, og dette skyldtes givet de kontakter, han fik skabt på sine rejser til disse lande. Fra Grønland fik han således et hvidhvalskelet, narhval, isbjørnkranier, fugleæg, og fra Italien marine mediterane havdyr. I 1886 steg antallet af udstoppede danske fugle på museet til 477 eksemplarer. 1905 og 1906 forærer apoteker Baagø, Næstved, skolen sit store herbarium af skandinaviske planter (5005 eksemplarer af 2127 arter), samlet i årene 1856-1896, samt en samling udstoppede danske fugle i 168 eksemplarer. Traustedt døde 52 år gammel i 1905 (nekrolog i skoleprogram 1906).

Museet fra 1906

Ferdinands tid 1906-49

Johannes Ferdinand blev Trausteds efterfølger fra 1. januar 1906. Han var student fra Herlufsholm i 1898 og cand.mag. i zoologi, botanik, geologi og geografi fra Københavns Universitet i 1904. Han blev enelærer i næsten alle disse fag samt i sløjd og havebrug. Han bestyrede desuden museet, den



Ferdinand, Johannes (1879-1972), adjunkt/lektor 1906-49. Lærer og bestyrer af museet 1906-49.

botaniske have, Pinetum og skolehaven. I sin skoletid (1891-98) på Herlufsholm havde han haft Traustedt som en lærer, som han satte meget højt. I sin skoletid fik han nær kontakt med apoteker Bogø i Næstved; denne var en fremragende ornitolog og botaniker, og far lærte af ham et grundigt kendskab til den danske flora.

Ved fars 80-års fødselsdag i 1959 blev hans virke som lærer beskrevet af gamle disciple («Herlovianeren», 1959), og desuden havde jeg udarbejdet en skematisk oversigt over hans virke, museets store erhvervelser etc. I den periode, far virkede som lærer, var undervisningen i alle naturfagene mere systematisk end i dag. I mellemskolen lagde man således vægt på at beskrive planters og dyrs slægtskabsforhold (systematik), f.eks. ved beskrivelse af blomsternes anatomi eller rovdirens tandsæt. I gymnasiet blev der undervist i almen geologi og biologi, hvor det bl.a. blev krævet, at man kunne bestemme mineraler, ledeblokke og forsteninger.

Med disse krav til undervisningen var forholdene for biologilæreren netop på Herlufsholm særligt gunstige, idet museets store samlinger og botanisk have mange plantearter var særdeles velegnede til at eksemplificere



Udgravning af jernalderofferplads i Risby Mose ved Næstved, 1942. Johannes Ferdinand ledede udgravningen med hjælp fra mange disciple. Foto: L. Ferdinand.

systematik og udviklingsforhold, både i plante- og dyreriget. Eleverne kunne derved opleve og beskrive det konkrete i stedet for at anvende bøger og plancher.

Denne anskuelsesundervisning anvendte far systematisk i sin undervisning - og derved fik han stimuleret mange disciples interesse for biologi.

Far oplevede det som et stort privilegium at undervise på Herlufsholm med de store pædagogiske muligheder og brugte megen af sin fritid på at øge museets samlinger og på botanisk haves pasning.

I »Herlovianeren« (1925) beskriver han sine tanker om museets fremtid på følgende måde:

Når der ikke desmindre er ikke alene Plads til, men også et stadigt levende Ønske om fortsat Forøgelse, så må det først og fremmest erindres, at der i en Samling, som bruges meget til Undervisning, altid er en ret betydelig Afgang af ældre Ting, der efterhånden bliver defekte. Og dertil kommer at, nu da Museet er åbent for Publikum hver Søndag i Sommertiden, mange Genstande - illustrerende såvel vort eget som fremmede Landes Natur og Folke- og Dyrerliv - vil være af betydelig Interesse, selv om de ikke finder direkte Anvendelse ved Undervisningen. Men selvfølgelig er det dog Hensynet netop til Undervisningen, der i første Række dikterer disse Ønsker. Thi Sagen er den, at ligesom det ved Undervisningen i Botanik forlanges, at hver enkelt Elev i Klassen skal have sit Eksemplar af den pågældende Plante for sig, således vilde det i Virkeligheden være Idealet, om noget lignende kunde

finde Sted også for Naturhistorietimernes vedkommende. Fuldt ud at opnå dette er jo ifølge Sagens Natur umuligt; men med Hensyn til en hel Del Genstande - såsom Kranier, Tænder, Skaller, Mineraler osv. - ville det virkelig kunne næses, således at hver enkelt Elev kunne følge Læreren Demonstration på sit eget Eksemplar af den pågældende Genstand; og hvad dette vilde betyde for Undervisningen i et Fag, hvor netop lagtagelsen er Hovedsagen, siger sig selv. Til dette særlige Øjemed er det netop ikke de »sjældne« Sager, der mest er Brug for, men tværtimod hyppigst de ganske almindelige Ting. Dertil vil mange måske sige: Jamen det må I da let kunne skaffe! Men det er nu ikke altid så let at skaffe selv de aller mest almindelige Naturgenstande i mange Eksemplarer. Hvad vi da særligt ønsker er: Danske Pattedyr og Fugle (friske eller præparerede) eller disses Kranier, Opsatser og jordfundne Knogler. Til Forøgelse af Samlingernes mere alment illustrerende og opdragende Værdi: eksotiske Dyr og Produkter, samt etnografiske Genstande.

Jeg beder gamle Herlovianere om ved given Lejlighed at betænke vor gamle Skoles Museum.»

Denne henvendelse blev en succes, og museet modtog de næste 25 år flere gaver end nogensinde tidligere. Det var lige fra dødfundne og skudte fugle og dyr til store unikke oversøiske samlinger. Selvom der blev købt mange naturalier, skete den største tilvækst ved gaver til museet. Omkring 1915 blev udstillingsarealerne på museet øget med det vestlige værelse, idet møntsamlingen, der indtil da havde været

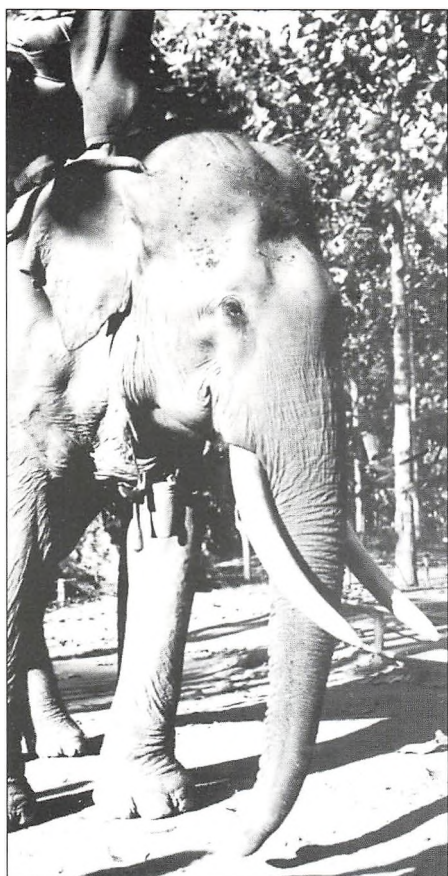
opstillet her, blev flyttet til den nybyggede biblioteksbygning.

Fra 1917 indførtes en systematisk protokollering af museets tilvækst. Alt blev indført i en protokol efter et fortløbende nummersystem, således at hver enkelt genstand med tusch blev mærket med et årstal og et nummer. I protokollen blev fund, omstændigheder, erhvervelsesmåde m.v. anført. Denne protokollering giver en fin oversigt over den årlige tilgang, mens den for ikke fagfolk er vanskelig at forstå, da alle genstande er beskrevet med latinske navne; men selvom dette system har virket, mangler der en samlet oversigt over, hvad der findes i samlingen.

Omkring 1920 var de fleste danske rovfuglearter stærkt truet af jagt, idet de nærmest var fredløse, fordi godserne mente, at de tog fasanerne. Far gjorde sig klart, at der skulle eksakt viden om rovfuglernes føderpertoire til, for at der kunne argumenteres bedre for fredningerne. Da der aldrig var foretaget danske undersøgelser af rovfuglernes fødevalg, gik han i gang med at få fat i rovfugle, og han undersøgte derefter maveindholdet. Ved velvilje fra konservatorer og godser fik han i tyverne undersøgt maveindholdet fra hundredevis af rovfugle og artsbestemt maveindholdet. Musearterne blev således bestemt ved undersøgelse af tændernes udseende, og fuglene blev bestemt ved hjælp af fjer og knoglerester.

Det blev til to afhandlinger, der utvetydigt klargjorde, at kun ganske få rovfuglearter åd »nyttige« fugle. Far benyttede disse resultater til at argumentere for en konsekvent fredning af rovfuglene, og han var derved medvirkende til, at jagtloven fra 1931 gav dem en bedre beskyttelse. En del af de undersøgte rovfugle blev udstoppet og findes på museet; desuden er der opbevaret spritpræparater med typiske føderester fra de forskellige rovfuglearter.

I 1928 fik far Herlufsholm til at beta-



Fotografi af den indiske elefant, som nu findes paa Herlufsholms Museum. Det er en gave fra Carsten Friis-Jespersen ('20). Paa bagsiden af fotografiet skriver Friis-Jespersen bl.a. (Februar 1938) »Hermed en første prøve paa den af ØK's Skovdistrikt (Gredsted) og mig udvalgte Elefant, hvis Hoved engang skal til Herlufsholm med Tænder - hvis det da ikke skulle gaa helt galt med Cementen. Nu er Sagen imidlertid den, at Gredsted passer sine Dyr saa godt, saa selvom Elefanten er gammel, kan der godt gaa flere Aar, før han lægger sig til at dø. Planen er saa at grave Hovedet ned og have en Vagtmand, medens Myrer og andet Kryb gør deres Arbejde, for at undgaa at Tænderne bliver stjålet.»

le en udgravning af en Mullerupbo-plads i Sværdborg Mose nord for Vordingborg. Han ønskede at få udbygget skolens arkæologiske samling med en samling af redskaber fra ældre stenalder. Det blev en vellykket udgravning, hvor alle typer redskaber blev fundet, samt hundredvis af knoglerester. Redskaberne er nu udstillet på biblioteket, og knoglefundene er arkiveret på museet, i trediverne ordnet og opstillet af afdøde museumsinspektør Jørgen Troels-Smith, Nationalmuseet (gl. herloviauer ('34)).

Under anden verdenskrig blev der gravet efter tørv i alle sydsjællandske moser, og igennem de lokale dagblade bad far om oplysninger om alle typer af mosefund. Af museets konto udbetalte han dusører for særligt gode fund. Han fik herved meddelelse om snesevis af særlig knoglefund. Han hentede oftest fundene selv, ved at han tog sin cykel med i toget til den nærmeste jernbanestation og cyklede så det sidste stykke vej til mosen. Denne »kampagne« stod på til 1947 og blev en stor succes. Museet ejer derfor i dag en meget stor samling af knogler, kranier, gevirer m.v. fra de midt- og sydsjæl-

landske moser. Det var først og fremmest knogler fra de tidligere almindeligste vilde pattedyr, der blev fundne: elsdyr, kronhjort, rensdyr, rådyr, vildsvin og bæver. Men der blev også gjort fund af stor national interesse, f.eks. kranier af bisonokse og urokse, bjørn, samt det første fund af los i Danmark.

Alle disse mange fund er nu opbevaret på museet, enten udstillet eller gemt i skabe og skuffer, således at museet har et unikt materiale, der belyser midt- og sydsjællands forhistoriske fauna. Artsbestemmelse af knogler blev for en stor del foretaget af far, idet han i årenes løb havde fået samlet skeletter af mange pattedyr, som så kunne bruges til sammenligning med de mosefundne. De knogler, han ikke selv kunne bestemme, blev bestemt af specialisterne på Zoologisk Museum. Far fik ved sin indsats reddet materiale, som givet ellers var gået til.

I den periode, hvor far havde ansvar for museet, blev der skænket eller købt mange markante naturalier eller samlinger, og følgende skal fremhæves:

1907. Pattedyrkranier fra Nordrhodesia, bl.a. løve, flodhest, sjakal, sort næsehorn. Gave fra godsejer Arne Gliemann (gl. herloviauer).

1908 og 1911. Naturalier fra Østgrønland, indsamlet på »Danmark Ekspeditionen«. Bl.a. af ornitologen A.L. Manniche og gaver fra skolens tegnelærer Aage Bertelsen. Med kranier af moskusokse, snehare, polarræv og udstoppede fugle, moskusokse og polarræv.

1919. Store, billige indkøb af naturalier og modeller fra tyske naturaliehandlere; bl.a. menneskeskelet, bæltedyr, hulepindsvin, flodsvin, myresluger, bæver, myrepindsvin, pungmuldvarp og krybdyrmodeller.

1920. Stor samling af danske snegle og muslinger fra cand.pharm. H. Schlesch.

1929 og 39. Skindlagte fugle fra Sydsiam, bl.a. næsehornsflugt. Gave fra ingeniør C. Friis Jespersen (gl. herloviauer ('20)).

1933 og 1937. Stor samling af skindlagte fugle, særligt bjergfugle og hønsfugle fra Vestkina. Ialt 225 fugle, samt skind af en tibetansk gedeart (Blue sheep). Gave fra Postal Commissioner K. Holm, Chungking, Kina.

1935. Tilbyttet 8 pungdyrarter fra Sydney Museet, Australien. Kontakt formidlet af generalkonsul Høst (disciplefader).

1936, 1937 og 1947. Store samlinger af naturalier fra Malaysia. Gave fra plantagebestyrer Fogh (disciplefader).

1938. Samling af mange fossile pattedyrknogler af uddøde arter. Fund fra Trinil på Java, bl.a. uddøde elefanter, hjorte. Gave fra ingeniør Riis, Java (disciplefader).

Denne liste viser, hvor generøse disciplenes forældre og gl. herloviauer har været, og desuden at mange af gaverne er »tilpasset« fars ønsker om at få tilført museet naturalier, der øgede museets pædagogiske og oplysningsmæssige værdi. Mange af disse erhvervelser er helt umulige at skaffe til veje i dag.

Far var også i vore ferier meget ihærdig med at øge museets samlinger. I vores sommerferie ved den jyske vestkyst samlede han således snegle, muslinger og andre ilanddrevne naturalier til museet. Da vi fandt en ilanddrevnen sjældnen småhval (Øresvin), fik han overtalt mig til med en stor køkkenkniv at raskellete den. Den var imidlertid halvvråden, og selvom jeg brugte meget sæbe, lugtede jeg af harsk hvalolie i flere uger efter.



Det vestlige hjørne af museets midterste rum. Med udstoppede sværdfisk, afrikansk struds skelet, skelet af småhval (øverst), flyvende kondor og udstoppede fisk.

Foto: L. Ferdinand.

Kig igennem museets tre værelser med flodhestekranium i midten.

Foto: L. Ferdinand.



Far gjorde et stort arbejde med at få artsbestemt alt, hvad der blev indleveret til museet. Ofte lånte han videnskabelige afhandlinger for at klare bestemmelsen. I de tilfælde, han ikke selv kunne klare det, fik han hjælp fra specialisterne på Zoologisk Museum og Botanisk Museum.

I de - ikke helt få - tilfælde, hvor museet erhvervede sjældenheder, var far af den bestemte opfattelse, at selvom specialisterne på Zoologisk Museum kunne ønske disse genstande, så burde de blive på Herlufsholm. I museets arkiv ligger der fra trediverne således en ret ordrig korrespondance med professor R. Spärch om det urimelige i, at en lille blæksprutteart fra Vesterhavet - der aldrig før er truffet i Danmark - skulle opbevares på Herlufsholms Museum.

Nogle af de oversøiske gaver er unikke derved, at der ikke findes lignende samlinger andetsteds her i landet. Dette gælder særligt samlingen af fossile knogler fra Java og skindlagte vest- og nordkinesiske fugle. Disse sidste fik museet foræret af en højtstående dansk postembedsmand, Knud Holm, der boede mange år i Kina. Han var gift med en af min mors ungdomsveninder. Efter besøg på Herlufsholm tilbød han at forære udstoppede kinesiske fugle til museet. Knud Holm tog tilbage til Kina og kom i kontakt med to professionelle fugleindsamlere. Af dem købte han i to omgange skindlagte fugle og sendte dem med skib til Danmark. De ankom i fin stand, og jeg husker tydeligt den andagtsfulde udpakning. Det var en stor oplevelse at se disse smukt præparerede fugle. De fleste var meget fremmedartede, men der var flere europæiske skovfugle, f.eks. musvit, skovskade og pirol imellem. De var noget forskellige fra deres europæiske artsfæller og var specielle kinesiske underarter, som far senere brugte i undervisningen som eksempler på udviklingshistoriske ændringer. Samlingen blev nøje artsbestemt, og nogle af eksemplarene blev endog af den gl. herlovianer Dr. Knud Paludan ('27) taget med til Det Zoologiske Museum i Berlin for at blive bestemt her ved sammenligning med fugle, indsamlet på tyske ekspeditioner.



Orang Utan, han. Et af de smukke dyr, som er anskaffet i firserne af rektor Gert Olsen. Foto: L. Ferdinand.



Kongeørne og jagtfalke i de tætpakkede udstillingsskabe i museets østligste værelse. Foto: L. Ferdinand.

Ved opbygningen af samlingen lagde man både vægt på, at de udstoppede pattedyr og fugle var godt udstoppede, og at de var karakteristiske for arten. Mange gamle eksemplarer af de danske pattedyr og fugle blev derfor i årenes løb udskiftet med smukkere nye eksemplarer. Derved er samlingen af udstoppede danske fugle og pattedyr smuk og repræsentativ. Selvom der er flest danske, færøske og grønlandske dyr og fugle, er der mange eksemplarer af udenlandsk oprindelse. I dag er der ca. 1860 fugle i samlingen, hvoraf ca. 1325 er udstillede, opstillede fugle og ca. 425 skindlagte og gemt i skufferne. I 1886 var der 403 udstillede fugle repræsenterende 334 arter. I firserne foretoges nogle markante anskaffelser til museet, særligt af udstoppede store katte og aber derved, at rektor Gert Olsen interesserede sig meget for Museet.

Pattedyrene er nok den dyregruppe, der er bredest repræsenteret på museet, med både en stor samling udstoppede (143) hoveder og kranier af store arter (bl.a. elefant, amerikansk bison, elsdyr, grindehval) og hele skeletter (hvidhval, husdyr, menneske m.fl.). Yderligere er

der som omtalt mange mosefundne danske pattedyrknogler og kranier, fossile knogler fra Java, hele skeletter af mange danske pattedyr og tamdyr og kranier af mange danske pattedyr.

Museet fremtræder udadtil i dag, som det blev indrettet i 1876 med gamle mahogniskabe. Deres konstruktion har vist sig at være særdeles hensigtsmæssig - de er meget tætte, der har mig bekendt således aldrig været skadedyrsangreb nogetsteds i samlingerne. Målt med den moderne udstillingsteknik virker museet »gammeldags« tætpakket, men det ånder atmosfære og historie - og ved nøjere studier kan man have stort fagligt udbytte af at se det - særligt på grund af de tydelige håndskrevne skilte.

Denne redegørelse er blevet til ved, at jeg har arbejdet med den i flere perioder siden 1988. »Herloviaeren's« redaktør N.E.A. Møller og rektor Gert Olsen opfordrede mig til at lave en redegørelse om museets indhold og historie. Museet har siden mine tidligste drengeår stået for mig med en særlig aura ved at appellere til min fantasi og stimulerer min naturinteresse. Det har været en spændende, men tidskrævende

opgave. Jeg overvejede en overgang at bede fagfolk om at hjælpe til med at vurdere de dele af samlingen, jeg ikke har nogen faglig kompetence til at bedømme, men har renonceret på det - det burde gøres.

Sammenfatning og forslag

Herlufsholm Skole og Stiftelse ejer store samlinger af naturalier, samlet i tre store rum - kaldet »Museet«.

Dele af samlingerne er næsten over 200 år gamle (forsteninger, mineraler, insekter og herbarier), og der findes i samlingen udstoppede fugle, som er ca. 150 år gl.

Samlingen er et af landets største private naturhistoriske museer.

Museet har været bestyret af tre kompetente zoologer: H.B. Melchior (1797-1832), M. Traustedt (1882-1905) og J. Ferdinand (1906-1949), og de fleste erhvervelser er sket i deres tid. De overvejende dele af samlingerne er tilvejebragt ved gaver - særligt fra disciples forældre og gl. herloviaere.

I Ferdinands tid har tilvæksten i samlingerne været særligt målrettet, således at samlingerne kunne anvendes i den tidligere naturhistoriske undervis-



Skindlagte fugle. Der ses udryddelstruede, uerstattelige hønsfugle fra Kina: Guldfasan, Tragopan, Snefasan og Manschufasan. Foto: L. Ferdinand.

ning i mellemskolen og geologi- og biologiundervisningen i gymnasiet. Ud over dette har han konsekvent søgt at skabe repræsentative samlinger fra den danske fauna. I pattedyr- og fuglesamlingerne er der desuden i meget betydelig grad indeholdt arter af de mere repræsentative oversøiske grupper og slægter. Mineralerne og forsteningerne og de fossile knogler er for en langt overvejende del af europæisk oprindelse.

Betydelig dele af de danske samlinger er umulige at få fat i i dag, bl.a. på grund af fredninger. Dette gælder særligt for de udstoppede fugle og pattedyr, samt for det mosefundne knoglemateriale. Mange af de oversøiske naturalier er desuden uerstattelige, fordi de repræsenterer arter, som er blevet sjældne og er udryddelsestruede og derfor underkastet strenge internationale bestemmelser med forbud mod udførsel og indsamling (den internatio-



Underkæbe af meget gammel elefantart fra Java med Johannes Ferdinands smukke, karakteristiske skrift, der kan ses ved en stor del af de udstillede naturalier på museet. Foto: L. Ferdinand.

nale konvention (C.I.T.E.S.)). Flere af museets udstoppede fugle- og pattedyrarter er udryddelsestruede (f.eks. Ballistær, visse pungdyr og hønsfugle fra Kina), og dette tal vil givet øges i fremtiden. For hvert år, der går, bliver samlingerne derfor mere og mere uerstattelige.

Flere af samlingerne har en selvstændig videnskabelig og kulturhistorisk værdi. Det gælder særligt samlingen af mosefundne pattedyrknogler fra midt- og sydsjælland.

Efter at have udarbejdet denne redegørelse føler jeg trang til at udtale nogle ønsker for museets fremtid:

- 1) At samlingen fortsat tilses og passes af kompetente personer.
- 2) At samlingerne igen konsekvent bliver benyttet i undervisningen. De burde således udmærket kunne benyttes til at belyse aktuelle miljøproblemer, f.eks. økologiske sammenhænge, biodiversitet, udryddelsestruede dyr og fugle.
- 3) En konsekvent sikring af samlingen mod tyveri og brand.
- 4) Man kunne overveje en omgruppering og udtynding af samlingene, så at genstandene bliver mere overskuelige i skabene. Man kunne måske overveje en moderniseret nyopstilling af samlingen og igen åbne museet for publikum.
- 5) Den nuværende katalogisering og opstilling gør det meget vanskeligt at overse samlingen. Der bør udarbejdes en samlet registrering af alle samlingerne. Museets arkivalier bør samles, og der bør tages kopier af disse; de bør opbevares fuldt sikret.
- 6) Man burde ophænge billeder af museets grundlægger således, at oliemaleriet af H. M. Melchior flytter til museet. I dag hænger det på læsestuen i skolebygningen (hvor det er delvist skamferet).

Herlufsholms bestyrelse burde tilkendegive, at museet skal bevares intakt. Gaverne er givet til Herlufsholm Skole og Stiftelse, og det forpligter. Det bør derved sikres, at det ikke går med museet, som det gik med skolens tidligere bogsamling. Den blev solgt til Odense Universitetsbibliotek på trods af, at donorerne havde testamenteret Herlufsholm uerstattelige bogskatte.

Litteraturliste:

Ferdinand, Johannes:

»Herlufsholms Museum«,
»Herlovianeren«, sept. 1925.

Ferdinand, Lorenz:

»Hans Bøchman Melchior og N.P. Topp. En ornitologisk pioner og en ukendt fugletegner. (In Press).

Hasselager, A.K.:

»Herlufsholm 1865-1915«,
Næstved 1915.

Herlufsholm Skoles Aarskrifter
fra 1852. Kaldet
Skoleprogrammer.

»Herlovianeren«, maj 1938. Jegers
(dim. 1828) Erindringer.

Kornerup, Bjørn:

H.B. Melchior. Biografisk
Leksikon.

Krebs, Frederik. »Hans Bøchman
Melchior«, »Herlovianeren«,
okt. 1922.

Melchior, H.B.:

»Danske Stats og Norges
Pattedyr«, København 1834.

Melchior, H.B. og Albert Leth:

»Historiske Efterretninger om
Herlufsholm Stiftelse«, 1865.

Schades, Julius:

»Erindringen fra Herlufsholm
Skole i Aarene 1820-26«,
Skoleprogram 1924.

Tolstrup, Flemming:

»Fra Gods til Skole«. 1788-1887,
Herlufsholm 1985.

Tolstrup, Flemming:

»I smult Vande«. Herlufsholm
1887-1936, Herlufsholm 1988.

Troels-Smith, Jørgen:

»Herlufsholms Udgravning i
Sværdborg Mose«, Herlufsholm
Skoles Aarskrift 1934.

*Troels-Smith, Jørgen, S.T. Achen
og L. Ferdinand:*

»Lektor Ferdinand fylder 80«,
»Herlovianeren« 1959.



Golfmesterskabet 1994 for gammelherlovianere

Det tredje, årligt tilbagevendende, golfmesterskab for gammelherlovianere blev i år afholdt fredag den 26. august 1994 - dagen før Fugleskydningen - på Skjoldenæsholm Golfbane.

Vi var i år 17 deltagere, det samme som sidste år. Vi vil gerne være endnu flere, og vi savner stadigvæk vore fynske og jyske kammerater. Måske dukker de op, når broen bliver »køreklar«. Der var igen sendt indbydelse ud til alle, der på noget tidspunkt har vist interesse for at deltage - i alt 50 personer. Matchformen var stableford på basis af officielt klubhandicap.

Deltagerne i 1994 turneringen var: Erik Berneke '57, Michael Bjerglund '75, Hans Dinesen '57, Erik Enegren '58, Morten Frederiksen '94, Christian Gottschalch '90, Nils Havsteen '57, Bjarne Hesse '57, Hans Ole Knudsen '58, Frederik Lüttichau '82, Jørgen Moltke-Leth '57, Steen Højlund Rasmussen '70, Anders Richert '75, Sebastian Sieck '90, Eivind Sveinbjörnsson '65, Lars Svensson '90, Klaus Østerballe '90.

Banen var som sædvanlig udfordrende og i flot stand. Vejret så truende ud om formiddagen med til tider stærk regn, men da vi kom klokken 13.00, brød solen frem - og blev der.

Den af Herlovianersamfundet udsatte vandrepokal vandtes af Christian Gottschalch, efterfulgt af Hans Dinesen, Michael Bjerglund og Jørgen Moltke-Leth. Foruden en vandrepokal uddeltes en del andre præmier, herunder også sponsor-

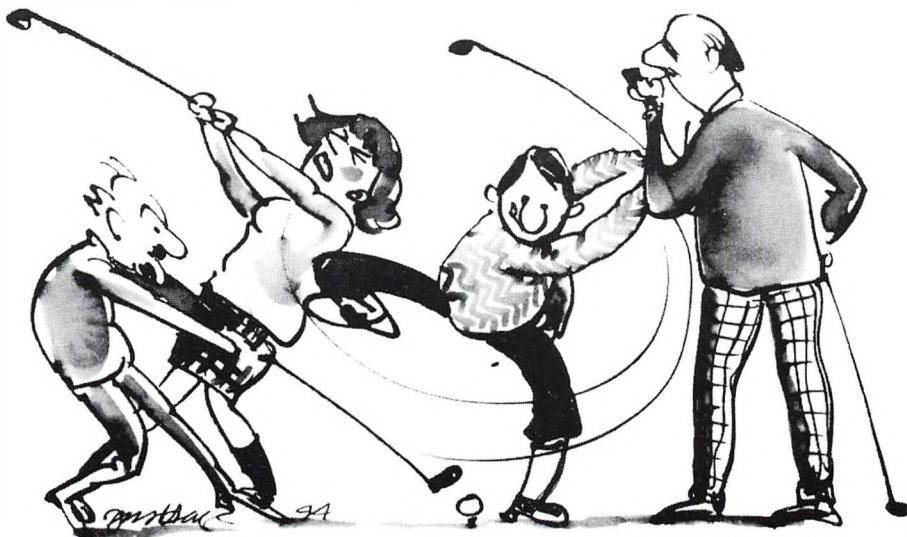
præmier fra A/S Storebælt, Juniperus A/S og Herlovianersamfundet. Vi håber på fortsat og gerne udvidet sponsorbevågenhed i 1995 og siger tak for præmierne til den her afholdte turnering.

Arrangementet sluttede med en buffet-middag, og det blev ret sent - og mørkt - før de sidste forlod det hyggelige samvær. Næsten glemt var ærgrelserne over skæve drives, missede puts, tabte bolde - rekorden var 10 stk! - eller hvad vi nu ellers var kommet ud for. En lille quiz om golf-regler blev der også tid til. Den blev vundet af Erik Berneke og Hans Dinesen.

Turneringen fortsætter naturligvis. I 1995 afvikles mesterskabet fredag den 25. august, startende kl. 13.00, og igen på Skjoldenæsholm Golfbane. Golfspillende gammelherlovianere, som ikke »står på listen« - som ikke fik brev om matchen her i 1994 - kan kontakte Hans Ole Knudsen med henblik på eventuel deltagelse i 1995. I juli/august måned udsendes indbydelse med nærmere detaljer. Turneringen er åben for alle gammelherlovianere med minimum 2 år på Herlufsholm og med officielt klubhandicap (max 36).

Vel mødt og på gensyn
den 25. august, 1995.

Hans Ole Knudsen, Højbro Plads 17,
1200 København K.
Tlf./privat: 33 93 38 20.
Tlf./kontor: 33 11 30 20.



Fragmenter af en dagbog



Fru Sigrød Eskildsen.

Ægteparret Sigrød og Eskild Eskildsen kom til Herlufsholm i 1935. De havde haft en købmandsforretning i den lille sønderjyske by Jejsing, som ligger på jernbanelinien mellem Tønder og Tinglev. På Herlufsholm skulle de bestride nogle helt anderledes hverv, idet han skulle efterfølge den legendariske Niels Post, dvs. være postkører for skolen, hente og bringe post og pakker samt forrette ærinder for dipler og hørere. Hun skulle have med rengøringen at gøre og blev i 1936 udnævnt til leder af rengøringen, det der i datidens barske sprog blev kaldt overgæve. De boede de første mange år på »løgloftet«, dvs. over den lærerlejlighed, som hørte til Vuen. De var begge meget aktive og ikke blot med deres pligter. De levede meget med i Vuens daglige liv og blev for mange af de små drenge en herlig oase, hvor man altid var velkommen. Mange gamle dipler tænker med taknemmelighed tilbage på ægteparret Eskildsen og på den betydning, de havde for deres første år på Herlufsholm.

Eskild Eskildsen var født i 1903 og døde i 1985. Sigrød Eskildsen er født i 1907 og lever i dag på Herlufsholmhjem-

met. Det kniber lidt med bentøjet, men ellers er hun frisk og levende. Hun har i store perioder af sit liv skrevet dagbog, og Herlovianeren har været så heldig at få lov at bringe uddrag af hendes dagbøger fra årene 1940 til 1945. Det er vi meget taknemmelige for. Af to grunde: Dels fordi man får et tilbageblik på en periode, hvor mange ting var utrolig meget sværere end i dag og dels, fordi disse dagbogsblade fra en side, man ikke er vant til, bringer nogle forhold frem, som man måske ikke kendte til, og som samtidigt uvægerligt vil vække en række minder hos dem, der var dipler dengang.

Herlovianeren takker fru Eskildsen for tilladelsen til at bringe et uddrag af disse naturligvis stærkt personlige betragtninger.

Herlovianeren takker ikke mindre lektor Mogens Jensen, fordi han blev opmærksom på de muligheder, der lå i at få fru Eskildsens tilladelse til at bearbejde hendes optegnelser til den form, læserne vil kunne glæde sig over at finde i dette og kommende numre af bladet.

1. april 1940

Nu er det netop et år siden, jeg holdt op med at skrive dagbog, men jeg fortryder, at jeg ikke fortsatte, for jeg synes, det er ganske rart at kunne kigge tilbage i tiden, og jeg vil nu fortsætte og vil så skrive, når jeg har tid og lyst.

Vi har i dag fået en ny lille unge, Peter Rørdam, i stedet for »Tagbrand«, som er gået ud foreløbig på grund af sygdom. Jeg håber, at han må falde godt sammen med det øvrige hold.

Det er et dejligt hold unger, vi har i år, vi holder hjertevarmt af dem allesammen. De er så kære, barnlige, men sprælske. Vi er også kommet til at kende dem særlig godt, fordi vi har været så meget alene med dem. Hr. Beck har desværre været bortrejst - i 3 måneder på grund af sygdom, og selvom vi havde en vikar her, følte vi os dog »alene hjemme« med ungerne.

3. april

... Jeg fik en yndig buket franske anemoner fra hr. Beck i dag. I forvejen har jeg en pragtfuld azalie, som jeg har fået af Rosenvinges mor. Vi har haft en meget

streng og lang vinter, men nu begynder det dog alligevel at blive forår i luften, men det er også langt hen på året nu, og påskeliljerne er lige pipet op af jorden, skønt påsken for længst er overstået.

9. april

Tyske tropper er tidligt i morges gået over den danske grænse og har besat København og alle vigtige punkter i hele landet. Det kom så fuldstændig overraskende, så man næsten intet fatter. Vi vågnede tidligt i morges ved lyden af drønende flyvemaskiner, og som et lyn slog det ned i mig: Det er tyskerne - men først da Eskild kom hjem fra byen, fik vi alle vished for den sørgelige kendsgerning...

10. april

... De tyske soldater, som kom til Næstved i går, er taget videre, men måske kommer der nye i stedet. Der siges i hvert fald, at vi skal have ca. 50 herud på skolen. Der er indført tvungen mørklægning over hele landet fra 7 aften til 5 morgen. Gasmesteren og tømreren har frygtelig travlt med at ordne det her på skolen.

11. april

I dag til morgen meldes om et drabeligt slag over Nordsøen mellem 600 britiske flyvere og 1000 tyske flyvere og desuden 100 tyske og 135 engelske og franske krigsskibe. Det er grufuldt at tænke på alle de menneskeliv der spildes. Ak for en verden, vi dog lever i; mon det er gået mere rå og brutalt til på de gamle vikin- gers tid?

15. april

Svære tyske tropper kom i går gennem Næstved på vej mod Korsør og Skelskør. Der meldes stadig om heftige kampe i Nordsøen ud for Norges kyst. Fra i dag er alle margarinefabrikker standset, og der kan kun udleveres 250 g margarine pro persona fra nu af og til 1. maj. Det er svære tider og især for landboerne, som ikke kan komme af med deres produkter eller så godt som intet får for dem. Ja, et tungt tryk hviler over alt og alle. Vort lille, fredelige Danmark, som altid har lullet sig selv i søvn med en urokkelig tillid til sine store og mægtige naboer,

hvor føler vi nu, at: »Vort land er kun en lille brik af hele den vide jord«.

I går var der mindehøjtidelighed i alle landets kirker for vore unge mennesker, der faldt den 9. april, og enhver må sende tanker i dyb deltagelse til de hjem, hvor disse tapre unge mennesker nu savnes - og i stilhed sender tanker ønsket: »Guds fred med vore døde i Danmarks rosengård. Guds fred med dem, som bløde af dybe hjertesår«. Og uvilkårligt går tanker til de mange tusinder, der er faldet på alle fronter - både venner og fjender - og dem, der sidder tilbage og lider i savn og længsel. Og hvem er så venner, og hvem er fjender? Hvad strides disse magter om? Hvor er den højtprieste kultur? Denne hæslige ranen til sig, som denne krig går ud på, er den ikke mennesket uværdig? Lad os dog få lov at leve side om side i god forståelse og respekterende hinandens ret, så der igen med rette kan synges: »Dejlig er jorden«.

18. april

I dag er diplene rejst på bededagsferie. Der er kun 10 tilbage, det er forholdsvis meget få i betragtning af, at der ingen kunne komme til hverken Fyn eller Jylland eller Møn, men de, som ellers skulle blive af den grund, er inviteret med kammerater hjem. Oluf skulle også til København, men fik i morges brev fra sin tante, at han for Guds skyld måtte blive hernede, da hun ikke havde sit luftbeskyttelsesrum i orden, så nu kommer han herop i aften sammen med smedens, og så skal vi have the og varme hveder.

4. maj

I går var jeg nede i min have, og jeg lagde ærter og såede radiser, og jeg var så heldig, at oldfruen samtidigt var i sin have, og hun gav mig en hel del pinseliljeløg. I dag har der raset en sandstorm, og det har føjet ind alle vegne, trods det at vinduerne er lukkede. Jeg har gjort rent både i vor stue og sovekammeret 2 gange, og nu er der lige så støvet og snavset igen; det er til at fortvivle over.

Jeg ser, at jeg ikke har bemærket, at minister Christmas Møller talte på Lal torsdag aften, og det var dog en oplevelse i disse tunge tider at se og høre ham, urokkeligt tolkende sin overbevisning; at han tager sin del af det tunge læs, er jeg vis på. Han bad sine tilhørere huske på linjerne: »Hver glans hver plet vil jeg bære, som falder på Danmarks navn«. Det er også linier, som er en ærlig dansk

mand værdig i en trængselstid, som den vi oplever nu. Men han huskede os samtidigt på, at for nordlesvigerne var der (1920) kommet en dag, hvor de kunne sige: »Alt hvad fædrene har kæmpet, mødrene har grædt, har den herre stille lempet, så vi vandt vor ret«. Og lad os håbe inderligt, at den dag også vil oprinde efter dette.

10. maj

... I stor højde fløj en engelsk maskine herind over i går og kredsede længe omkring, sikkert for at fotografere. Nu hører vi, at tyske tropper, mest faldskærmstroppe, er rykket ind i Holland og Belgien, og flyvepladsen i Bryssel skulle være bombarderet. Nu er da snart hele Europa i krigstilstand.

Drengene er rejst på pinseferie i dag. Rosenvinge sidder her hos os og venter på sin mor. Hartmann er ikke glad ved situationen; han kan jo ikke vente at komme hjem i sommer nu.

15. maj

I går bagte jeg lidt småkager og en lagkage uden smør; det var Olufs fødselsdag



Lektor Mogens Jensen og postkører Eskild Eskidsen.

den 13., og den skal vi fejre i aften. Fru Rosenvinge kom herop med drengen i aftes, der var ingen andre kommet hjem; de kom allesammen sent, fordi de jo alle skulle gå på deres ben fra byen, og det var også sent i betragtning af, at de skulle 1 time før op i dag, da der er indført sommertid over hele landet.

16. maj

Vi havde et vellykket gasgilde i aftes. Oluf kom triumferende med en lille lækker kransekage, som han havde med fra København. Han havde så inviteret tvillingerne Bruun og Guldmann, allesammen pæne, velopdragne gutter, og jeg tror nok, de morede sig godt.

... Vi oplevede et grinagtigt tilfælde i eftermiddag, idet smassemanden, som hver onsdag sælger basser ovre i Vylen, kom luntende med foldede hænder på maven og i en for ham særegen gangart. Klokken var da 3; han var ganske uvidende om, at landet havde indført sommertid og mente, han var kommet i god tid, men drengene, som var blevet kede af at vente på ham, havde ekspederet sig selv og lagt deres penge ved siden af kurven, og resten var gået deres vej, så han måtte trisse af med halvdelen af basserne igen.

Rektor har højstegen givet tilladelse til, at pigerne på grund af de dyre krigstider må gå uden strømper i sommer.

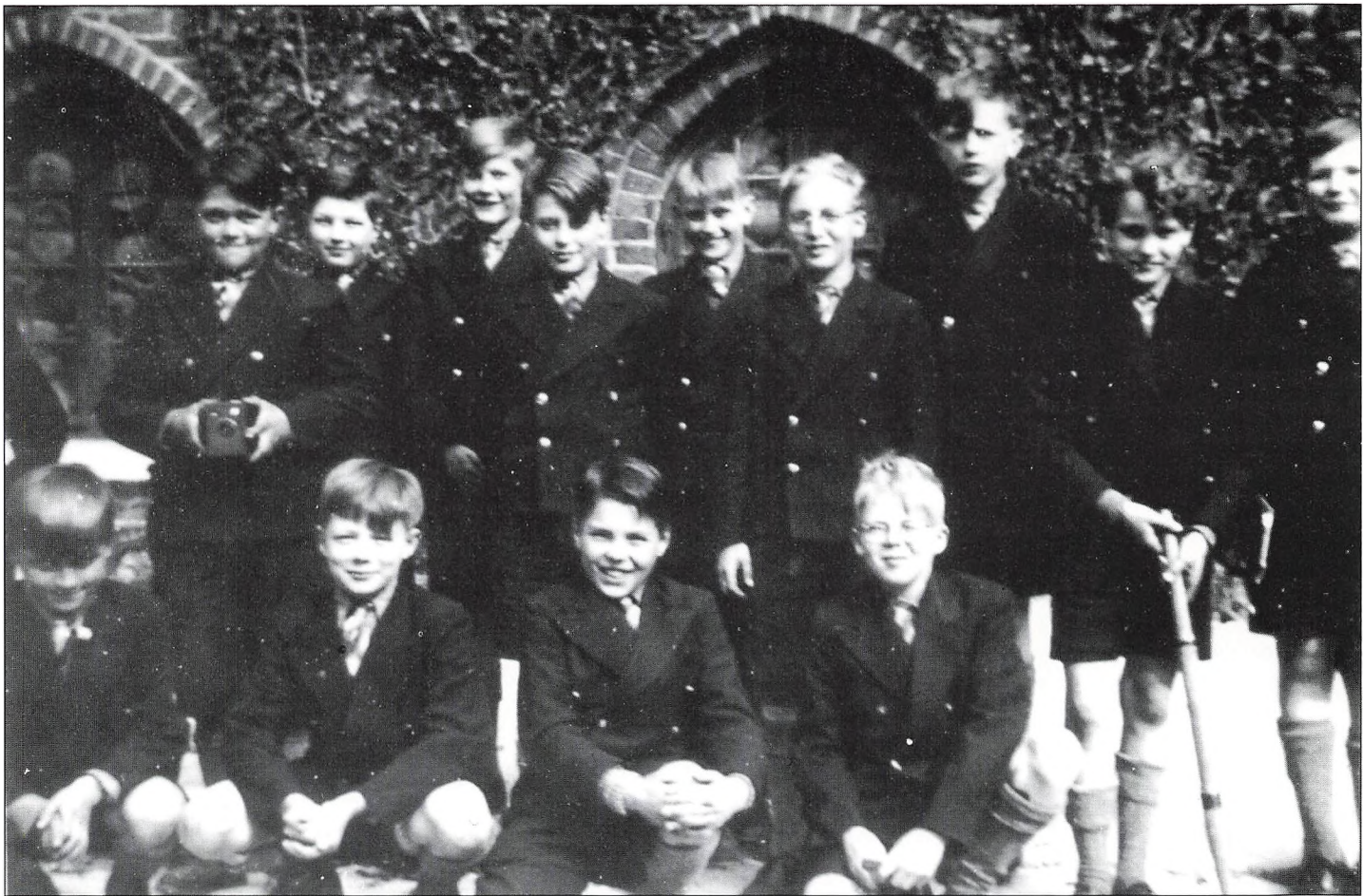
20. maj

... I dag rejser Stig Nielsen og Ørberg til henholdsvis USA og Argentina; deres forældre vil have dem hjem på grund af urolighederne i Europa. Palle Lønborg her fra Vuen rejste i lørdags sammen med sin mor til Portugal, hvor hans far er ingeniør.

Lille Wassard kom og forærede os en dejlig gedde, som han havde fisket nede i åen, og senere kom Kofoed og Brun med en aborre. Det bliver nok snart den tid, da vi bliver velsignet med fisk i store mængder hver dag, og vi kan jo ikke overkomme at spise dem, og jeg må naturligvis altid give de små et par kager for deres gavmildhed, skønt fiskene mange gange kommer i skraldespanden, eller jeg forærer dem bort igen.

23. maj

I dag har skolen 375 års fødselsdag, og der burde jo være holdt store festligheder, men på grund af de nuværende uheldige tider bliver der festet i stilhed. Skolen holder sin årlige skovtur, som i år fo-



1. mellem 1939-40. Stående fra venstre: Georg Justesen (med fotoapparat), Otto Bruun, Henrik Poulsen, Niel Stage (med pandehår), Jørgen Krogh, Sven Fogh, Mogens Ortz, Clemens Koefoed-Meyer (med kæp), Jens Mortensen. - På hug fra venstre: Mogens Wassard, Jens Wedel-Neergaard, Jørgen Sørensen, Jørgen Rosenvinge. Senere på skoleåret kom Peter Rørdam og Klaus Kjølsten. Torben Fredholm mangler. Billedet er taget af Jan Eskildsen med Wassards apparat.

regår på cykel, også grundet på tiderne; alle dipler og alle hørere deltager i turen, som går til Tadse mølle, hvor der spises frokost, og hvor der bagefter arrangeres forskellig underholdning, såsom sækkevæddeløb, tovtrækning, kartoffelløb o. m.a. Der har været en pressefotograf fra Berlingske Tidende med på turen.

3. juni

... I dag har jeg med pigeflokken været ovre på Kemikum og pudse og vaske af, da der skal være eksamen der i år.

Nu i eftermiddag ringede rektor til mig om at sørge for, at forstanderlejligheden var i orden til i morgen aften, da greven kom med to gæster. Oldfruen er ikke hjemme, og jeg må så tage pigerne derned i morgen eftermiddag.

22. juni

I går havde vi så dimissionsfest for studenterne. Hele dagen havde vi travlt.

Midt i det hele havde vi et lille afskedsgilde for Oluf. Middagen varede fra kl. 8 til halvelve, og så skulle der serveres stående kaffe i forstanderlejligheden, og da mørklægningen begynder kl. 11, var der ikke megen tid at give bort. Men nu gjorde taffeldækkeren en næsten katastrofal opdagelse, idet det viste sig, at der overhovedet ikke var tænkt på mørklægning af spisesalen og anretterværrelset, og der stod vi med opvask til mindst 2 timer. Vi talte med hr. Steffensen om det, og hvis skolen ikke skulle få en kæmpebøde, var der ikke andet for end at lade opvasken stå til næste dag, så vi måtte op alle mand kl. 5 og tage fat. Det var rigtig godt ækelt at gå i lag med, da alting var uhyre fedtet af sovs og lammesteg, men vi fik det da overstået.

Nu i dag er hele resten af drengene rejst på ferie, og vi måtte sige farvel til vore kære unger - det bedste hold, vi endnu har haft. I eftermiddag har vi ryddet

op på skolebygningen, og så kommer de nye aspiranter på mandag eftermiddag.

26. juni

I går blev så de nye dipler optaget, nu har vi 148 boende og 3, der bor hjemme. Vi har så i formiddag ryddet skolebygningen totalt, så håndværkerne kan rykke ind, og de er også allerede begyndt at brække gulvet op på klasseværelserne; der skal vi nemlig have centralvarme indlagt. I eftermiddag var vi ovre hos oldfruen til en lille afslutningskomsammen og blev trakteret med is og jordbær og et glas vin.

16. august

I går kom så alle drengene hjem igen, og vi fik 18 nye små unger; nu skal vi så se, hvordan de arter sig. Med sorg så vi de kære puslinger fra i fjor hente deres ting her og vandre over på Stalden til hr. Jepsen. Med det nye skoleårs begyndelse

sker der en lille ændring i den sædvanlige skolegang, idet vi får 3 pigebørn som elever. Der er rektors 2 og Juel-Møllers den ene. Det bliver spændende at se, hvordan det vil gå.

1. september

I går havde vi den årlige fugleskydningsfest med alle dens traditioner, og regnbygerne, som også hører til traditionerne, udeblev heller ikke denne gang. Da kongeprocessionen fandt sted, øsede det ned over de stakkels drenge, der alle slæbte på en af de gamle muskedonnere, der denne ene gang om året bliver halet frem fra pulterkammerloftet. Og da chokolademarchen fandt sted, regnede det stadig, og alle gæster og gymnasiet måtte op i spisesalen og indtage dette med længsel ventede måltid. På grund af de forrykte tider med mørklægning, rationering osv. var programmet for ballet anderledes end ellers, idet dansen begyndte allerede kl. halvseks og varede kun til kl. halvni. Ind imellem blev der skænket saftvand, men ikke serveret kager som ellers. Men da gæsterne var taget hjem, var der the og smørrebrød i spisesalen for drengene. Det var en stor behagelighed, at personalet kunne være fuldstændig færdig kl. halvti. Det er aldrig før sket ved en Herlovianerfest!

27. september

... I går havde vi det store årlige idrætsstævne, og det var så stort som aldrig før. De stakkels tjenere sprang, så de næsten sled benene op til knæene, og 4 piger var nede at hjælpe dem med aftensbordet, som først begyndte kl. halvni, og de var ikke færdige med at rydde op, før klokken blev 11. Vi havde 25 drenge fra Stenhus til at overnatte i gymnastiksalen på lånte madrasser og i vore egne nye vattæpper og uldtæpper, som lige var blevet syltet ind i naftalin.

1. oktober

Vi sidder og fryser om aftenen, så tændernes klapren giver genlyd ned i skoene, og der er ikke udsigt til, at der bliver fyret foreløbig. I går begyndte Ruth og jeg på hoveddrengeøring hos hr. Steffensen, og det er som sædvanligt et rent skuespil, hvad vi foretager os der, og vi ønsker bare, at vi var godt færdige, men det bliver ikke hverken i denne eller næste uge, da hr. Steffensen bare ønsker, at det skal tage så lang tid som muligt; måske tror han, at det så bliver gjort mere grundigt.

10. oktober

I eftermiddag har vi været ude at se på en fodboldkamp mellem de store drenge og en del af hørerne - det var penge værd at se på. De adstadige lærere i alle mulige kostumer sprang rundt som kåde drenge; morsomst var vel nok hr. Juel-Møller, kaldet Trille-Svend, iført blå overalls og høj hat, den sidste blev dog strøget under spillet. Rektor mødte i dagens anledning op iført grå benklæder, jaket, knækflip og en mærkværdig bundet hvid sløjfe og høj hat. Dertil var han behængt med ordner og havde en papirsfane i den ene hånd og en paraply i den anden. Det var næsten bedre at se på end biografstykket: I de gode gamle dage, som vi var inde at se i aftes.

20. oktober

... Moltke kom hjem fra Sverige allerede i aftes, og han kom så herop og fik lidt mad, og i dag har han også fået morgenmad hos os, men til middag skal han ind til »Tulle«.

21. oktober

... Vi fik et langt brev fra fru Hartmann i dag. Det stykke Belgien, de bor i, er af tyskerne lagt ind under Holland, og der undervises på flamsk i skolen, hvor det før foregik på fransk.

24. oktober

I dag har der været mindehøjtidelighed i kirken for nylig afdøde rektor Krarup, tidligere Herlufsholm. Hans enke og hele familie spiste middag i forstanderlejligheden, hvor Lilly, Marie og jeg serverede for dem. Vi fik 3 kr. hver. Senere var der theservering i festsalen for familien og følget.

I dag skal vi over til Steffensen og ordne hans spisestue; forhåbentlig kan vi så endelig blive færdige.

9. november

I går ringede Christmas Møller jun. Han var lige kommet hjem fra England efter en eventyrlig rejse ned til Portugal og op gennem alle de af tyskerne besatte lande. Han skulle være kommet her på skolen efter sommerferien, men har flakket omkring, mens han ventede på visum til at komme hjem.

22. november

... men bagefter inviterede vi dem med

hjem, men de syntes, det blev for sent, og så inviterede de i stedet os på café, og vi fik os en hyggelig sludder over en kop kaffe og de sidste flødeskumskager, som i dag er blevet forbudt!

25. november

... I dag ringede fru Illum og bad mig komme over hos hende; det var forskelligt angående 2 unge piger, som holder museumsbygningen. Tænke sig, at for 3 år siden kunne samme frue ikke udholde synet af mig, skønt jeg ikke anede, hvormed jeg havde gjort mig fortjent til hendes forfølgelseshad, og i dag ringer hun ganske ligetil og bér mig selv komme - mærkeligt - men jeg er kun glad for det.

3. december

... I går fik drengene fri kl. 11.40, og de fleste rejste for at gøre juleindkøb. Her på Vuen har vi kun hr. Beck, Moltke og 2 unger tilbage, så vi har det ret fredeligt i dag. Det er kun kedeligt, at vi har det så koldt. Vi har kun 15 grader og hr. Beck har kun 13; det er ikke just til at hygge sig med.

15. december

Hr. Beck-selskabet var helt igennem vellykket; de spiste inde i dagligstuen, og bagefter drak de kaffe inde i den lille stue. Senere smurte jeg ostekiks og knækbrød, og vi dækkede thebord inde i spisestuen. Lille-Inger hjalp mig. Vi var færdige kl. 11.

I dag er der julekoncert og udstilling med tombola. I aften vises jagtfilmen på Lal, men vi får den desværre ikke at se, da vi skal til fødselsdag i Ladby. Jeg sov ikke særlig godt i nat, og jeg hørte flyvemaskiner og drønende skud. Det er antagelig Aunø flyveplads, som er blevet besøgt af englænderne.

20. december

I aftes var her julegilde rundt på hele skolen. Her på Vuen spillede ungerne som sædvanlig sketches og drak bagefter the og havde juletræ. På stalden hos hr. Jepsen var der sammenskudsgilde, og pigerne var alle samlede hos vores kære Øhne til juletræ og lotterispil. Vi havde det hyggeligt og morsomt som altid hos frk. Henningsen, for hun forstår at holde selskab. Det blev sent, inden vi kom i seng.

I dag er alle drengene rejst på ferie, og så skal vi have gjort rent, og dernæst skal vi holde jul i ro, som vi trænger hårdt til. □



Vuen 1939-40

Nederst: *Peter Rørdam*

Stående: *Niel Stage*

Ridende: *Jørgen Sørensen*

Fotograferet af Mogens Wassard, som fortæller:

Om bordpladen i forgrunden sad vi 6 diplo. Ved bordet i baggrunden til højre sad adjunkt *Beck* og holdt øje med os under lol.

Efterskrift

I følgende numre vil uddrag af fru Eskildsens dagbog blive videreført til maj 1945. Det vil naturligvis forøge fornøjelsen, dersom der kan fremskaffes billeder, som må anses for egnede til illustrationer. I første omgang billeder fra vueholdene 1940-41 og 1941-42. Senere vil billeder fra følgende årgange blive udbedt. Sendes til redaktøren.

Personalia *Endelig lykkedes det!*

Indlæggene i »Personalia« modtages fra »gamle« elever, der indsender nyheder og avisudklip om kammeraters virke og bedrifter samt meddelelser af interesse om skolen og tilknyttede aktiviteter. Omfanget af »Personalia« beror dels på antal nyheder og dels på kendskabet til nyhederne. I denne forbindelse er det forbundet med vanskeligheder at overvåge de knap 3.000 navne, der er tilknyttet skolen og dens nærmeste kreds af støtter. Personaliaredaktøren har til sin overraskelse opdaget, at der blandt de seneste 20 årgange ikke er kendskab til, hvordan meddelelser og nyheder kommer redaktionen i hænde. Nyheder og meddelelser sendes til personaliaredaktøren enten pr. post eller pr. telefax. Personaliaredaktør Svend Bahn Sanger, Hillerødvej 134A, 3300 Frederiksværk
Telefon/Telefax: 47 77 75 50.

1939
Tidl. rektor, cand. polit. Otto Marstrand fyldte den 06.09.94 75 år. Otto Marstrand blev, efter at have undervist på seminarierne i Vejle og Kolding, i 1960 rektor for det nyoprettede Holbæk Seminarium, hvor han var rektor i 22 år. Efter rektorhvervet har Otto Mars-

trand studeret sprog i Jerusalem, Spanien og Ecuador og boet i Tunis 1987 - 1992. Siden 1992 har han nydt sit otium i Holbæk.

1942
Civilingeniør Christian Arnstedt, bestyrelsesformand i FLS Industries A/S, fyldte den 18.08.94 70 år.

1948
Museumsdirektør Mogens Ben-card, leder af De danske Kongers Kronologiske Samling, har fået en begejstret omtale i forbindelse med udstillingen om Frederik den Fjerdes besøg i Firenze. Udstillingen blev vist i Palazzo Pitti og har tilsyneladende ændret adskillige italieneres syn på de danske nordboere.

1949
Professor Lars Matthiessen, Odense Universitet, har skrevet en artikel om skattereformen i Nationaløkonomisk Tidsskrift. Lars Matthiessen mener, at arkitekterne bag skattereformen har gjort alt for lidt for at oplyse om skattereformens indhold og konsekvenser, samt de politiske motiveringer for den valgte udformning af skattereformen og skattesystemet i sin helhed.

Ambassadør Niels Lassen, Hanoi, Vietnam, blev i august rosede omtalt i de vietnamesiske medier, efter at han var med til at redde en byggearbejders liv. Niels Lassens hurtige indgriben var afgørende for, at den tilskadekommande overlevede.

1952
Ambassadør Flemming Hede-gaard, Tokyo - Japan, fyldte den 13.10.94 60 år. Flemming Hede-gaard har sammen med sin hustru Eva Maria gjort det til en del af hverdagen, inden for såvel handels- som kulturlivet i Japan, at støtte ethvert dansk initiativ, der kan fremme det dansk-japanske samarbejde.

1953
Overlæge Steen Borberg, Roskilde Amtssygehus, fyldte den 22.10.94 60 år. Steen Borberg har udført en stor arbejdsindsats, for at forholdene for kriminelle, sindssyge personer skal bedres. I 1981 udgav han værket »Strafferetspsykiatri«.

Tidl. rektor Gert Olsen, Venstres valgkomet i Næstved byråd, er trådt tilbage som gruppeformand for byrådsgruppen. Ændringen i gruppen blev foretaget som følge af, at Gert Olsen forlangte en professionel arbejdsindsats i byrådsgruppen.

1954
Godsejer, hoffjærgemester Jon Krabbe, Ravnsborg, var i audiens hos Dronning Margrethe den 3. oktober 1994, hvor han takkede for udnævnelsen til bestyrelsen for Det Classenske Fideicommiss.

1955
Generalmajor Claus Ahnfeldt Møllerup, chef for Østre Landsdelskommando, skal fra den 1. november 1994 være repræsentant i NATO's militærkomite for chefen for NATO's styrker i Europa.

1963
Ambassadør Christian Oldenburg, Damaskus, Syrien er hjemkaldt til tjeneste som kontorchef i udenrigsministeriet.

1967
Godsejer Ulrik greve Holstein-Holsteinborg deltog i afsløringen af mindestenen i Tallin, Estland i forbindelse med 775-årsdagen for Dannebrog's fald fra himlen. Der var i forbindelse med afsløringen af mindestenen arrangeret en festdag, hvor Ulrik greve Holstein-H. som formand repræsenterede Dansk-Estisk Forening.

1969
Direktør, baron John Raben-Levetzau, Aalholm Gods og Automobilmuseum, afholdt den 3. oktober auktion på godset over en række sjældne automobiler. Salget skete ud fra synspunktet om, at

Til *Herr EDB-konsulent Carsten Lemche*,
H. C. Ørstedvej 22 A mezz.th., 1879 Frederiksberg C

- | | |
|---|--|
| <input type="checkbox"/> Jeg ønsker indmeldelse i Herloviaersamfundet | <input type="checkbox"/> ønsker opringning |
| <input type="checkbox"/> har skiftet adresse | <input type="checkbox"/> ønsker anden årgangsplacering |
| <input type="checkbox"/> får ikke bladet regelmæssigt (evt. årsag?) | <input type="checkbox"/> udmelder mig (evt. med begrundelse) |
| <input type="checkbox"/> ønsker ikke min stilling/titel angivet i medlemslisten | <input type="checkbox"/> meddeler andet: |
| <input type="checkbox"/> ønsker ikke mit tlf.nr. anført s.s. | |

Stilling/titel: _____ Navn: _____

Årgang: _____ Adresse: _____

Postnr./by: _____ Telefon: _____

Dato: _____ Underskrift _____

Telefon: Privat 33 25 22 11.

museet skal investere i en række nyere bilmodeller, således at også yngre gæster kan identificere sig med deres barndoms bilmodeller.

1970

Rektor Anders Kloppenborg, Holte Gymnasium, lykkedes ultimo oktober 1994 at få afklaret forholdene omkring gymnasiets fremtid. Situationen omkring Holte Gymnasiums fremtidige virke var tilspidset på grund af manglende midler til den fortsatte drift. Anders Kloppenborg er søn af lektor Mogens Jensen og har sikkert sin »kampgejst« fra Mugge.

1974

Direktør Christian Wandel-Petersen og **Manager i ØK Pernille Clausen** blev gift den 10. september 1994 i Skovshoved Kirke.

1975

Advokat Kirsten Levinsen deponerede sin advokatbestalling den 1. november 1994 og tiltrådte stillingen som kontorchef i Det Internationale/Juridiske Kontor i KonkurrenceRådets Sekretariat.

1976

Cand. merc. Michael Pagh-Schou starter den 1. januar 1995 i firmaet Eskofot A/S i Ballerup. Michael Pagh-Schou afsluttede sit studium som cand.merc. i september 1994.

Stats.aut. ejendomsmægler Henriette Kirkhoff-Olsen afsluttede sin uddannelse i juni 1994.

Poul Halberg er blevet optaget på The American Graduate School of International Management, Thunderbird, Phoenix, Arizona og påbegynder MIM/MBA-studiet i januar 1995.

Tina Donnerborg blev den 30. juli 1994 gift med **Lars Schmidt**.

Birgitte Hermund blev den 9. juli 1994 gift med **Lars Yding** i Herlufsholm Kirke.

1984

Udviklingsingeniør Peter Rasmussen er blevet viet til **Noriko Banzai** i Herlufsholm Kirke. Han har fundet sin brud i Japan, hvor han siden 1992 har arbejdet som udviklingsingeniør i elektronikgiganten Toshiba.

1986

Stud.mag. Dan Flemming Nikolaj Mouridsen blev 1. februar 1994 udnævnt til kaptajn af reserven ved Telegrafregimentet. Ved siden af sit studium, Tysk/Statkundskab, på Århus Universitet, er han ansat ved Telegrafregimentet som konsulent for kommende kaptajner af reserven.

1994

Louise Aarsø blev interviewet i Næstved Tidende omkring spørgsmålet om menigmands opfattelse af sikkerheden i tunnelen under Storebælt. Som så mange andre borgere deler Louise Aarsø den skepsis, såvel broarbejdet som den manglende afklaring omkring driftsansvar og sikkerhedsansvar ved uheld og ulykker har medført.

Døde Her bøje vi os stille ned

1927 (5. klasse)

Hofjægermester, flv. godsejer Erik Mourier er afgået ved døden. I 1938 blev han bestyrer på Brahe-

trolleborg Avlsgaard. Han blev gift med komtesse Naka Reventlow, og i 1960 overtog de Brahetrolleborg Gods, som i 1972 blev overtaget af deres søn. Inden for det store landbrug ydede han en stor indsats i Centralforeningen af Tolvmandsforeninger, hvor han var formand for bestyrelsen 1963 - 1973. I flere år var han kompagnichef i Hjemmeværnet og i en snes år folketingskandidat for Det Konservative Folkeparti.

1945

Landsretssagfører Jørgen Mazanti-Andersen døde den 16. september 1994. Han blev advokat i 1954 med møderet for Landsretten og senere for Højesteret. På et tidligt tidspunkt i sin juridiske løbebane kastede han sig over skatteret, specielt selskabsbeskatning, og udgav flere bøger om dette emne. Jørgen Mazanti-Andersen sad i flere regeringers skattekommissioner og i Advokatrådets skatteudvalg, ligesom han gennem årene sad i en række større selskabsbestyrelser.

Alt i Herlovianerudstyr hos



RINGSTEDGADE 2 - NÆSTVED - TLF. 53 72 03 90